

Archeo-rapport 22

De archeologische begeleiding tijdens de restauratiewerken van de Lakenhal te Herentals

Kessel-Lo, 2010
Studiebureau Archeologie bvba

Archeo-rapport 22

De archeologische begeleiding tijdens de restauratiewerken van de Lakenhal te Herentals

Colofon

Archeo-rapport 22

De archeologische begeleiding van de restauratiewerken van de Lakenhal te Herentals

Opdrachtgevers:	Stad Herentals PIT Antwerpen NV
Projectleiding:	Maarten Smeets
Uitvoering veldwerk:	Maarten Smeets Michiel Steenhoudt Leen Cannaerts
Auteur:	Maarten Smeets
Foto's en tekeningen:	Studiebureau Archeologie bvba (behalve figuur 1)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bvba mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

Studiebureau Archeologie bvba

Jozef Wautersstraat 6
3010 Kessel-Lo
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2010, Studiebureau Archeologie bvba

Administratieve gegevens

Naam site:	Lakenhal
Provincie:	Antwerpen
Gemeente:	Herentals
Deelgemeente:	Herentals
Adres:	Grote Markt
Kadastrale gegevens:	Afdeling 1, Sectie F, perceel 361
Projectcode:	HER-09-LAK
Opdrachtgevers:	Stad Herentals, Augustijnenlaan 30, 2200 Herentals PIT Antwerpen NV, Starrenhoflaan 27, 2950 Kapellen
Vergunningsnummer:	2009/299
Naam aanvrager:	Maarten Smeets
Aanvraagdatum:	29 september 2009

Inhoudstafel

Inhoudstafel	p. 1
Hoofdstuk 1: Inleiding en situering	p. 2
Hoofdstuk 2: Werkmethode	p. 3
Hoofdstuk 3: Beschrijving van de sporen en structuren	p. 5
3.1 Vlak 1	p. 5
3.2 Vlak 2	p. 8
3.3 Vlak 3	p. 9
3.4 Vlak 4	p. 13
3.5 Muurarcheologische analyse van de oostelijke funderingsmuur	p. 13
3.6 Interpretatie	p. 15
Hoofdstuk 4: De vondsten	p. 16
4.1 Algemeen: het laatmiddeleeuwse aardewerk	p. 16
4.2 Het aardewerk uit de Lakenhal van Herentals	p. 18
4.2.1 Vlak 1	p. 18
4.2.2 Vlak 2	p. 19
4.2.3 Vlak 3	p. 20
4.2.4 Vlak 4	p. 20
Hoofdstuk 5: Besluit	p. 21
Bibliografie	p. 22
Bijlagen	p. 23
Bijlage 1: Sporeninventaris	p. 24
Bijlage 2: Vondsteninventaris	p. 31
Bijlage 3: Fotoinventaris	p. 32
Bijlage 4: Ceramiektekeningen	p. 38
Bijlage 5: Profieltekeningen	p. 41
Bijlage 6: Opgravingsplannen	p. 47

Hoofdstuk 1 Inleiding en situering

De Lakenhal van Herentals is sinds 1938 een beschermd monument. In oude documenten, van voor 1430, wordt het gebouw vermeld als 'gulden huys', 'meethuys' en 'loter-(loot)huis'. Sinds 1430 kreeg het de naam 'stadhuis'.

Bij de brandramp van 1512 werd het stadhuis nagenoeg volledig vernield, maar in 1534 werd het door de lakenmakers en de wolwevers als lakenhal opnieuw opgetrokken in Ledische zandsteen. Sindsdien werd het herhaaldelijk hersteld en gerestaureerd. Sedert 1616 bevindt zich in de nis aan de noordzijde een Onze-Lieve-Vrouwebeeld.

Het achthoekige, spitse belfort van ongeveer 35 m hoog werd in 1534 opgericht door Peter Moens en Merten Casus.

Naar aanleiding van de geplande restauratie en het uitgraven van een nieuwe kelder tot 250 cm onder het huidige vloerniveau van het noordelijke deel van de Lakenhal, werd door het Agentschap R-O Vlaanderen, Onroerend Erfgoed een archeologische begeleiding van de werken opgelegd.

Het gevraagde onderzoek gebeurt als toepassing van het decreet van 30 juni 1993 houdende de bescherming van het archeologisch patrimonium, gewijzigd bij decreet van 18 mei 1999, 28 februari 2003 en 10 maart 2006, en het besluit van de Vlaamse regering van 20 april 1994, gewijzigd bij besluit van 12 december 2003, 23 juni 2006 en 9 mei 2008.

De archeologische begeleiding werd van 27 oktober tot en met 10 november 2009 door Studiebureau Archeologie bvba uitgevoerd, in onderaanneming van het restauratiebedrijf PIT Antwerpen NV. Voorafgaand aan de start van het onderzoek waren, zonder archeologische of bouwhistorische begeleiding, reeds een aantal muren uitgebroken en was de bestaande vloer verwijderd.

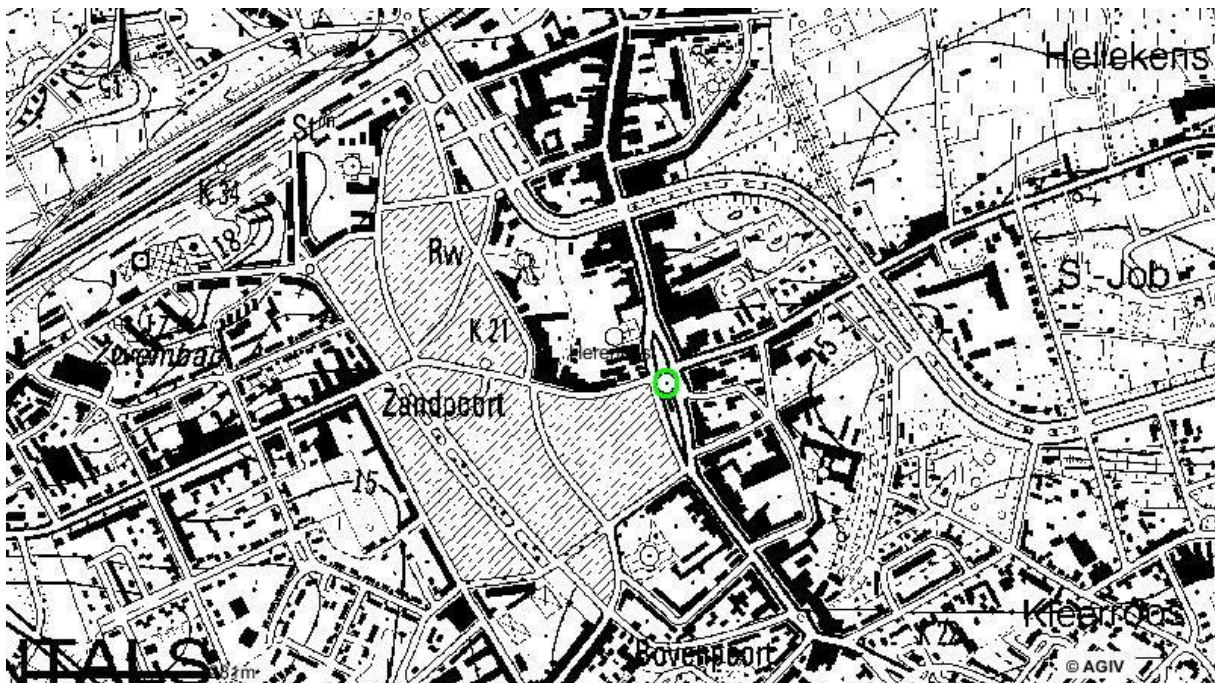

Fig. 1: Topografische kaart met aanduiding van de projectzone.

Hoofdstuk 2   Werkmethode

Na het verwijderen van de bestaande constructies in de te onderzoeken ruimte, werd begonnen met het opbreken van de bestaande vloeren (en het onderliggende zandbed). Na deze afgraving, die machinaal gebeurde (Fig. 2), werd een eerste vlak aangelegd. De huidige vloer bevindt zich ongeveer 1 m boven het huidige straatniveau, waardoor de meeste geregistreerde sporen in dit vlak onderdeel waren van de 15de eeuwse opvulling binnen de funderingen van het gebouw. Naast enkele kleinere kuilen werd ook één groot spoor (sporen 21-22) aangetroffen dat als puinkuil van baksteen- en kalkmortelfragmenten dienst deed. Het aardewerk dat in deze kuil werd aangetroffen is te dateren in de 14de-15de eeuw.

Na het registreren en couperen van de sporen in vlak 1 werd machinaal verdiept tot vlak 2. In dit vlak werden de funderingssleuven van het huidige gebouw zichtbaar. De sporen in dit vlak zijn dus gelijktijdig aan de bouw van de lakenhal of ouder.

Na het afwerken van dit vlak werd manueel doorheen de volledige ruimte een noord-zuid georiënteerd sleufje gegraven. Ongeveer 40 cm onder vlak 2 werd een lichtere laag waargenomen, waarbij in profiel ook een aantal sporen (kleine paalkuilen en enkele grotere kuilen) werden opgetekend. Hierop werd machinaal een derde vlak aangelegd.

Nadat vlak 3 was afgewerkt, werd machinaal verdiept tot de overgang van de verstoorde bodem naar de natuurlijke bodem. De aanwezige sporen werden nog geregistreerd en gecoupeerd, waarna alle archeologische sporen onderzocht waren, en verdere archeologische begeleiding niet meer noodzakelijk was. Dit was ook het niveau tot waar de funderingen van het huidige gebouw reikten, en omwille van de veiligheid konden geen verdere waarnemingen meer gebeuren.

Fig. 2: Machinaal verdiepen van het vlak.

De vier onderzochte vlakken werden steeds opgekuist, waarna alle aanwezige sporen gefotografeerd, beschreven en ingemeten werden. De aanwezige sporen werden daarna gecoupeerd en ingetekend en van de aanwezige muur in vlak 1 werden baksteen- en kalkmortelmonsters genomen.

De aangetroffen haardwang (vlak 1) in natuursteen zal na het onderschoeien van de funderingen gedemonteerd worden en op de werf bewaard blijven (fig. 3).

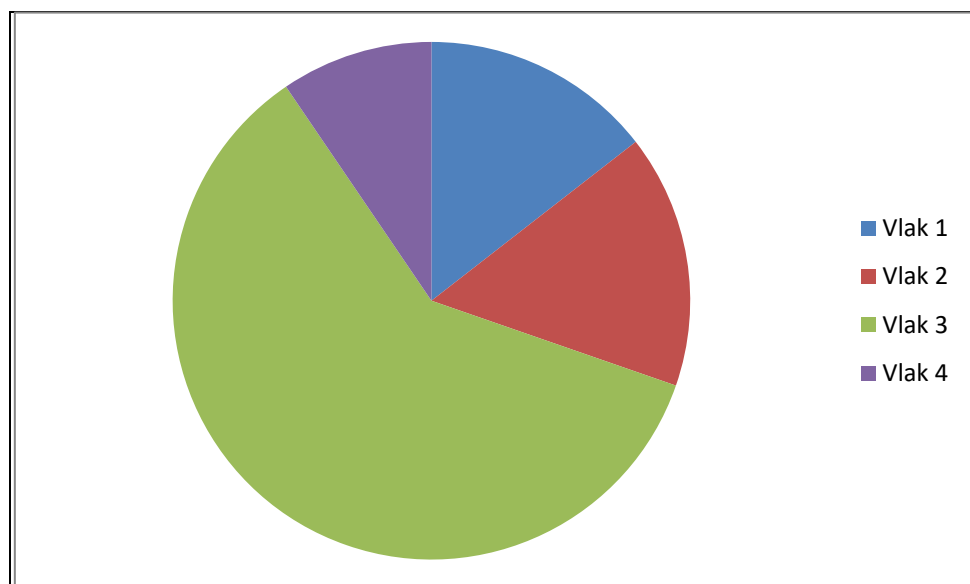

Fig. 3: Natuurstenen haardwang.

Hoofdstuk 3 Beschrijving van de sporen en structuren

In totaal werden 221 sporen ingemeten en geregistreerd. Het grootste aantal sporen (133) werd waargenomen in vlak 3 (tabel 1). De sporen van dit vlak, en het onderliggende vlak 4, ontstonden voor de bouw van het huidige gebouw. De sporen in vlak 1 bevonden zich in het opvulpakket binnen de funderingen van het gebouw en de sporen in vlak 2 zijn gelijktijdig aan of iets ouder dan de bouw van de huidige lakenhal.

Tabel 1: Verdeling van de sporen per vlak.

3.1 Vlak 1

In vlak 1 werden in totaal 32 sporen waargenomen (fig. 4). Dit vlak bevond zich iets onder de opmaaklaag van de vloer van de aanwezige neerkamer (geen origineel element). De bakstenen muur 3-4 (eveneens geen origineel element) was reeds grotendeels afgebroken en bleef slechts bewaard in het vlak als de onderkant van een uitbraakspoor (spoor 5).

Tussen muur 3-4-5 en de bakstenen aanzet van de gewelfde kelders onder de rest van het gebouw, bevond zich ongeveer in de helft van de kamer een klein bakstenen muurtje (6) dat gemetseld was met recuperatiemateriaal (fig. 5). Voor de bouw van het muurtje (met een witgele kalkmortel) werden stenen van twee verschillende formaten gebruikt, namelijk 20 x 9 x 4,5 cm en 24,5 x 11,5 x 4,5 cm.

Tegen de oostelijke muur van de lakenhal werden de resten van een oude haard waargenomen. Vlak langs muurfragment 4 bleek nog een 80 cm hoge haardwang (spoor 20) in situ aanwezig te zijn (fig. 3 en bijlage 5). Deze haardwang, in natuursteen, bevond zich op een bakstenen sokkel die rustte op het verstek van het fundament.

Er was nog duidelijk waar te nemen dat muurfragment 4 later in deze haard was ingebouwd, want er was nog net de aanzet van een gebogen achterwand van de haard zichtbaar.

De tweede haardwang was niet bewaard gebleven. Enkel de bakstenen sokkel (spoor 32) was nog aanwezig en was deels afgebroken tot vlak onder de vloer van de latere neerkamer. De andere haardwang was wel bewaard gebleven doordat het vloerniveau hier veel hoger was.

Aangezien de uitgravingen tot het niveau van vlak 1 reeds waren gebeurd zonder begeleiding van een archeoloog, was het niet meer mogelijk vast te stellen of er nog bewaarde vloerresten waren die in verband met deze haard stonden.

Fig. 4: Overzicht van vlak 1.

Het merendeel van de overige sporen bleken slechts lokale verkleuringen te zijn in een grotere opvullingslaag binnen de funderingen van het huidige gebouw, want hoewel het vlak zich op ongeveer 135 cm onder het oorspronkelijke vloerniveau bevond, komt dit slechts overeen met ongeveer 35 cm onder het buitenniveau.

Sporen 18 en 19 waren ondiepe paalkuilen. Enkel bij sporen 21, 22 en 30 werden vlakvondsten waargenomen. Spoor 30 bleek echter een onderdeel te zijn van het volledige opvulpakket.

Sporen 21 en 22 bleken twee vullingen van een grote puinkuil (ongeveer 2 m diameter en maximaal 30 cm diep) te zijn (fig. 6). De vondsten uit deze sporen zijn grosso modo in de 15de eeuw te dateren (zie paragraaf 4.2.1).

Fig. 5: Bakstenen muurfragment 6.

Fig. 6: Sporen 21-22 in vlak 1, doorsneden door muur 3 en uitbraakspoor 5.

3.2 Vlak 2

Vlak 2 bevond zich ongeveer 25 cm onder het vorige vlak (fig. 7). In totaal werden 35 sporen geregistreerd. De bakstenen muur 3-4 uit vlak 1 was nog aanwezig, in tegenstelling tot het uitbraakspoor 5. De onderkant van het fundament van de nog bewaarde muurresten reikte slechts tot vlak 2 en omwille van veiligheidsoverwegingen werd besloten de muur alsnog volledig af te breken na het afronden van het archeologische onderzoek van vlak 2.

De meeste geregistreerde sporen kunnen geïnterpreteerd worden als ophogingslagen. Er is geen duidelijk patroon te herkennen en er is een grote variatie in vulling van lichtgeel-grijs (spoor 42) over bruin (spoor 38) tot donkerbruin (spoor 59). Slechts twee van de aanwezige sporen (43 en 62) waren ongeveer 20 cm diepe (paal)kuilen.

Fig. 7: Zicht op een deel van vlak 2.

De meeste aanwezige sporen, en zeker de ophoging, moeten ouder zijn dan het huidige gebouw, aangezien op meerdere plaatsen resten van de insteek van het fundament (fig. 8) werden opgetekend (sporen 33, 36, 51 en 66).

Zowel de aanwezigheid van de insteken van de funderingsmuren als het verspringen van de muurdikte van het fundament was de aanleiding op deze diepte een vlak aan te leggen.

Fig. 8: Insteek (spoor 66) van de verspringende funderingsmuur.

3.3 Vlak 3

In vlak 3 bevonden zich in totaal 133 sporen, waarvan het merendeel kleine paalkuilen waren (fig. 9). Dwars door het opgravingsvlak liep een groot spoor (44) waarvan reeds een beperkt deel waargenomen was in vlak 2. Het gaat hier om een uitbraakspoor van ongeveer 180 cm breed (fig. 10). De vulling bestaat uit grotere en kleinere brokken kalkmortel en steenfragmenten. De maximale diepte van dit spoor in vlak 3 bedroeg ongeveer 40 cm.

Loodrecht op spoor 44 staat nog een gelijkaardig spoor (197). Ook dit spoor is een uitbraakspoor met eenzelfde vulling als spoor 44 en vermoedelijk gaat het ook om één en hetzelfde spoor (fig. 11).

Het is duidelijk dat hier oorspronkelijk een ander gebouw moet hebben gestaan dat volledig is afgebroken en waarvan de stenen herbruikt zijn. Hoewel hiervoor geen directe aanwijzingen voorhanden zijn, kan verondersteld worden dat het hier om resten van de laatmiddeleeuwse voorloper van het huidige gebouw gaat. Er wordt in verschillende publicaties¹ echter van uitgegaan dat de ijzerzandstenen (funderings)muren van het huidige 16de eeuwse gebouw teruggaan op de laatmiddeleeuwse voorloper. Mocht dit zo zijn, dan moeten de afgebroken muren nog van hiervoor dateren, aangezien er geen bouwnaden op de bewaarde muren te zien zijn.

¹ Heirman 2003: 104-107.

Fig. 9: Zicht op de sporen in vlak 3.

Fig. 10: Spoor 44 in vlak 3.

Fig. 11: Sporen 44 en 197 in vlak 3.

Fig. 12: Paalkuil 112 in vlak 3.

Spoor 44 snijdt als het ware het opgravingsvlak in twee delen. In de zuidelijke zone bevindt zich een grote wirwar van allemaal paalkuilen (fig. 12). De meeste van deze kuilen hebben een komvormig profiel of hebben rechte wanden en een (bijna) vlakke bodem. De gemiddelde diepte van de meeste van deze palen schommelt rond de 20-25 cm. Slechts enkele palen (sporen 107, 109, 118 en 125) zijn een 40-tal cm diep.

Het herkennen van structuren in de wirwar van sporen bleek niet mogelijk. Een mogelijke interpretatie voor de aangetroffen sporen kan gezocht worden in de oorspronkelijke marktfunctie. Ook tijdens het archeologische onderzoek van de Grote Markt te Mechelen werden grote hoeveelheden paalkuilen aangetroffen waarin geen vorm of patroon te herkennen was. Hier werden deze sporen geïnterpreteerd als resten van marktkraampjes en af en toe een tribune².

Deze uitleg lijkt aannemelijk. De aanwezige sporen zijn dan te dateren voor de bouw van de huidige lakenhal (en zelfs haar laatmiddeleeuwse/15de eeuwse voorloper) en is gelijktijdig met het gebouw waarvan enkel de uitbraaksporen 44 en 197 bewaard bleven. Geen van de paalkuilen overlapt immers de uitbraaksporen en ten noorden van de uitbraaksporen (binnen in het gebouw) komen geen gelijkaardige sporen voor, wel nog twee grotere, diepe kuilen (sporen 192 en 193) (fig. 13).

Fig. 13: Spoor 192 in vlak 3.

² Caulier e.a. 2002: 129. Troubleyn e.a. 2007: 49.

3.4 Vlak 4

In vlak 4 bevonden zich nog 21 sporen (fig. 14). Dit vlak werd aangelegd op het niveau van de overgang met de onverstoorde bodem. Het aantal sporen was eerder beperkt, hoewel er toch nog een aantal sporen zichtbaar werden die net als de vele paalkuilen in vlak 3 mogelijk als resten van marktkraampjes geïnterpreteerd kunnen worden.

Opvallend is dat enkele van deze sporen (210, 211, 213 en 214) zichtbaar werden onder het uitbraakspoor 44. Ook in de zone ten noorden van dit uitbraakspoor werden nog een aantal paalkuilen opgegraven (sporen 217 t.e.m. 221). Dit betekent dat het uitgebroken gebouw dus is ingeplant op een reeds functionerend marktplein. Ook paalkuil 125 (al zichtbaar in vlak 3) bevond zich deels onder de ijzerzandstenen funderingen van het huidige gebouw.

Fig. 14: Zicht op een deel van vlak 4.

Omwille van veiligheidsredenen (het bereiken van de onderkant van de fundering van het huidige gebouw) werden geen bijkomende waarnemingen meer verricht.

3.5 Muurarcheologische analyse van de oostelijke funderingsmuur

Tijdens het archeologisch onderzoek werd ook een beperkte muurarcheologische opname en analyse gemaakt van de oostelijke funderingsmuur (Fig. 15). De opbouw van de westelijke en noordelijke funderingsmuren kwamen hiermee grotendeels overeen. Er werd gekozen voor de oostelijke muur omdat zich hierin ook de oude haard bevond.

Fig. 15: Zicht op de oostelijke muur van het huidige gebouw.

Fig. 16: Bewerkte foto met aanduiding van de vloerniveau's (blauw), de haardwangen (groen) en het verspringend fundament in ijzerzandsteen (rood).

Het onderste deel van de funderingsmuur bestond volledig uit ijzerzandsteen en was gemetseld met een witgele kalkmortel (Fig. 16, rood). Er was geen onderscheid te maken in bouwfase met de muur die zich boven het verstek van het fundament bevond. Deze muur was opgebouwd uit speklagen van afwisselend baksteen en ijzerzandsteen. De bakstenen sokkels van de haardwangen (Fig. 16, groen) rustten op het verstek van het fundament. Hoewel de bakstenen sokkels niet in verband leken te staan met de rest van de muur, was de eigenlijke haardwang wel netjes ingewerkt in de rest van de muur. Er kan dan ook verondersteld worden dat de muur en de haardwangen gelijktijdig waren. Restanten van een vloerniveau dat in verband staat met de muren en de haard zijn niet (meer) aangetroffen (zie ook paragraaf 3.1).

De verdwenen haard zal zich oorspronkelijk in het midden van een kamer bevonden hebben. Hieruit kan dan ook worden afgeleid dat er oorspronkelijk een muur stond boven op de aanzet van de gewelven van de kelder. Uitgebreider bouwhistorisch onderzoek zou hierover meer uitsluitsel kunnen geven.

3.6 Interpretatie

Verdeeld over 4 vlakken werden 221 sporen waargenomen en opgegraven. De sporen in vlak 1 kunnen geïnterpreteerd worden als opvullingen binnen de contouren van het huidige gebouw. Enkel sporen 21-22 konden duidelijk als puinkuil geïnterpreteerd worden.

De geregistreerde sporen in vlak 2 zijn allen geïnterpreteerd als ophogingspakket. Deze ophoging gebeurde voor de bouw van de ijzerzandstenen funderingen van het huidige gebouw, want de insteek van de funderingen snijdt door de ophogingslagen.

Zowel het 3de als het 4de vlak worden verklaard door de marktfunctie van de zone. In vlak 3 is een uitbraakspoor waarneembaar (sporen 44-197) van een ouder gebouw. Ten noorden van uitbraakspoor 44 was de binnenkant van dit gebouw. De overvloed aan paalkuilen van marktkraampjes bevond zich buiten het verdwenen gebouw. Dat de marktfunctie ook al dateerde van voor het verdwenen gebouw, is te zien in vlak 4 waar zich nog een aantal gelijkaardige paalkuilen bevonden onder uitbraakspoor 44.

Aan de bouwgeschiedenis van het huidige gebouw kan worden toegevoegd dat muren 3-4 en 6 niet origineel waren. Vermoedelijk heeft er wel een muur gestaan op de aanzet van de keldergewelven. Er werden immers de resten van een grote haard (met twee haardwangen in natuursteen en een gebogen achterwand) waargenomen. Door latere aanpassingen van het vloerniveau bleef slechts één haardwang bewaard.

Vloerniveau's in verband met de haard en de muren werden niet meer waargenomen, maar kunnen deels verloren zijn gegaan doordat het eerste deel van de afgravingen niet gebeurde onder begeleiding van een archeoloog. In alle geval horen de haardwang en de huidige muren in eenzelfde fase thuis.

Hoofdstuk 4 De vondsten

4.1 Algemeen: het laatmiddeleeuwse aardewerk

Gedurende de vroege en de volle middeleeuwen is het aandeel oxiderend gebakken aardewerk zeer beperkt en komt (behalve beperkte import) bijna uitsluitend reducerend of grijsbakkend aardewerk voor. Vanaf omstreeks 1200 komt hierin verandering door het systematisch toepassen van de oxiderende bakkingstechniek (namelijk de toevoer van zuurstof in de oven tijdens het bakken) en het gebruik van loodglazuur (zowel als versiering en later ook omwille van de functionele aspecten, namelijk het onderhoud en het minder poreuze karakter)³.

Toch blijft de categorie van de reducerend gebakken ceramiek nog een tweetal eeuwen zeer belangrijk. Het baksel wordt fijner en krijgt een vrij regelmatige, relatief fijnkorrelige zandverschraling. De kleuren van het baksel variëren van volgrijs en zelfs donkergrijs tot lichtgrijs. Soms is de kern wat lichter van kleur dan het oppervlak⁴. Aangezien zowel het grijsbakkend als het roodbakkend aardewerk lokaal vervaardigd worden, is de gelijkenis in vormen vrij groot. Langzaamaan echter al het grijsbakkend aardewerk verdrongen worden door het roodbakkend en zelfs helemaal verdwijnen op het einde van de 15de eeuw⁵.

Het grijsbakkend aardewerk is een vrij coherente groep die hoofdzakelijk uit kookgerei, een aantal kruiken en (goedkopere) kannen, kommen en schalen bestaat. Er is een vrij grote uniformiteit en zelfs een redelijke stabiliteit binnen het gekende gamma van voorwerpen⁶.

Tot het midden van de 12de eeuw bestaat de productie in grijsbakkend aardewerk voornamelijk (soms tot 90%) uit kogelpotten⁷. Deze kookpotten evolueren in de loop van de 13de eeuw. Hoewel de ronde kogelvorm behouden blijft, wordt de rand complexer, de ribbeling op de schouder fijner en de lensbodem duidelijker geaccentueerd. In de late 13de en de 14de eeuw krijgt de rand een uitgesproken bandvorm. Vanaf de late 14de of vroege 15de eeuw verdwijnen deze kookpotten uit het gamma en worden vervangen door de roodbakkende grappen⁸.

Grote nieuwkomer in het vormenspectrum van het 12de eeuwse grijsbakkend aardewerk zijn de kannen en kruiken en gaan al gauw de productie domineren⁹. De kannen en kruiken hebben vanaf het midden van de 13de eeuw een wat eivormig lichaam, een duidelijk afgezette, cilindrische of licht trechtervormige hals met zachte ribbeling, een rolrond oor en een weinig geprononceerde lensbodem met uitgestulpte voetjes (die soms aanéengesloten worden tot een standring).

Vanaf de vroege 14de eeuw ontstaat een subtype waarbij de schouder geleidelijk breder en de buik meer trechtervormig en rechtwandiger wordt. De cilindrische hals heeft meestal geen ribbeling meer en de rand vertoont een typische bandvorm (met een doorn). Dit type leeft nog door tot omstreeks 1500¹⁰.

³ Verhaeghen 1988: 86.

⁴ Verhaeghen 1988: 87. Tys 1998: 171. De Groote 2008: 295.

⁵ Bartels 1999: 102.

⁶ Verhaeghen 1988: 90-91.

⁷ De Groote 2008: 296.

⁸ Verhaeghen 1988: 87.

⁹ De Groote 2008: 296.

¹⁰ Verhaeghen 1988: 88.

Een tweede subtype is vooral in de 14de eeuw gangbaar en heeft een slankere vorm, met rechtwandige, trechtervormig buik, een cilindrische tot trechtervormige hals met eenvoudige rand en een standring¹¹.

Schalen uit de 13de eeuw zijn vrij groot en hebben een lensbodem met soms enkele kleine, uitgeknepen voetjes. De eenvoudige rand is soms voorzien van een gietskuit. Vanaf de 14de eeuw komen hogere kommen met een blokrand en een lichte halsinsnoering voor. Vanaf 1450 blijven enkel nog brede en nogal zware kommen met uitgeknepen voetjes en een zware rand over. Voor de fijnere kommen is de concurrentie te groot met enerzijds het roodbakkend aardewerk en anderzijds de goedkope houten exemplaren¹².

Het roodbakkend aardewerk verschijnt voor het eerst in het midden van de 12de eeuw als imitatie van maaslands geglazuurd aardewerk¹³. Technisch stemt het roodbakkend aardewerk bijna volledig overeen met het grijsbakkend, behalve wat betreft de bakingsatmosfeer en het gebruik van loodglazuur¹⁴.

De introductie van loodglazuur is oorspronkelijk een louter decoratief en geen functioneel element, aangezien tot in de 13de eeuw het glazuur vooral op de buitenzijde voorkwam. Ook al kent het gewone roodbakkende aardewerk een algemene doorbraak in de 14de eeuw, toch blijft haar aandeel nog lange tijd beperkt. Pas in de 15de eeuw wordt het aandeel dominant en kent het naast zijn grote aantallen ook een grote uitbreiding in het vormengamma. Deze ontwikkeling bereikt haar hoogtepunt in de eerste helft van de 16de eeuw. Met de opkomst in de 16de-17de eeuw van nieuwe ceramieksoorten (majolica), wordt het roodbakkend aardewerk gedegradeerd tot louter functioneel gebruiksgoed¹⁵.

Een laatste belangrijke categorie laatmiddeleeuws aardewerk vormt het steengoed. Op het einde van de 13de eeuw en in de 14de eeuw zijn vooral de productiecentra in Siegburg en Langerwehe actief. Vanaf de 15de eeuw komen daar onder andere ook de productiecentra in Aken en de regio van Raeren bij.

Kenmerkend voor het steengoed uit Siegburg is de lichtgrijze, beige tot witte of witgele kleur. De typische oranje bloes verschijnt vooral vanaf de 15de eeuw. In eerste instantie worden de standringen meer uitgeboetseerd. De plooien zijn dun en onafgewerkt en kunnen vaak niet allemaal netjes op een oppervlak staan. De meest voorkomende vormen zijn kleine en grote kannen en andere vormen van drinkgerei. In de 15de eeuw komen hierbij de typische drinkschaaltjes. Vanaf de tweede helft van de 15de eeuw neemt het belang van Siegburg af¹⁶.

Het steengoed uit Langerwehe heeft een grijze tot donkergrijze scherf met een ijzer- of leemengobe waarover in de meeste gevallen een zoutglazuur is aangebracht. Typische vormen zijn de grote en kleine kannen, bekers en veldflessen. De nadagen van Langerwehe vallen in de tweede helft van de 15de eeuw. Vanaf de late 14de eeuw wordt de productie van Siegburg drinkkannen en bekers nagemaakt¹⁷.

¹¹ Verhaeghen 1988: 88.

¹² Verhaeghen 1988: 88-89.

¹³ De Groote 2008: 301.

¹⁴ Verhaeghen 1988: 91.

¹⁵ De Groote 2008: 303-304.

¹⁶ Bartels 1999: 48-49, 54.

¹⁷ Bartels 1999: 50-53, 57.

4.2 Het aardewerk uit de Lakenhal van Herentals

4.2.1 Vlak 1

Op het eerste vlak werden in 3 contexten ceramiek opgegraven. Sporen 21 en 22 vormden samen één puinkuil die maximaal 30 cm diep bewaard bleef. Het verschil in vulling was voornamelijk bepaald op basis van de hoeveelheid baksteen- en kalkmortelresten. Spoor 30 bleek een zeer ondiepe verkleuring (met vooral veel kalkmortel en natuursteenfragmenten in) te zijn.

Spoor 21 bevatte 44 scherven en enkele botfragmenten. In totaal werden 2 scherven roodbakkend aardewerk (waarvan één randfragment met een halfopen gietuit en schaarse glazuur aan de buitenzijde¹⁸), 4 steengoedfragmenten (2 Siegburg en 1 Langerwehe) en 38 scherven grijsbakkend aardewerk aangetroffen.

Bij het grijsbakkend aardewerk bevonden zich 7 bodemfragmenten van vermoedelijk kookpotten of (grote) kommen. In 6 gevallen waren ingeknepen standvinnen aanwezig. Voorts werden 6 randfragmenten (waarvan 1 met een deels bewaard oor) opgegraven. Een eerste klein fragment was afkomstig van een kogelpot met uitstaande, afgeronde rand¹⁹. Twee fragmenten waren afkomstig van kommen met een uitstaande, afgeronde rand, terwijl een derde fragment vermoedelijk van een teil of kom met afgeronde rand afkomstig was. Direct tegen de rand was een bandoor met bovenop twee groeven aanwezig. De laatste twee fragmenten hoorden toe aan eerder buikige kannetjes. Een eerste randscherf had een bandvormige rand met een afgeronde top en een lichte doorn²⁰, terwijl de tweede randscherf eveneens een bandvormige rand had, maar met een geprononceerde, ondersneden rand²¹. Een gelijkaardig kannetje werd in Mechelen gedateerd in de 15de-begin 16de eeuw²².

In spoor 22 werden 48 scherven opgegraven. Hiervan waren 6 fragmenten in roodbakkend aardewerk, 5 fragmenten in steengoed en 37 fragmenten in grijsbakkend aardewerk.

Bij het grijsbakkend aardewerk bevonden zich 2 bodemfragmenten. In het ene geval gaat het hierbij om een fragment met aangeknepen standvin, terwijl het tweede fragment een standing heeft. De standing is door het veelvuldige gebruik sterk afgesleten. Daarnaast werden ook 8 randfragmenten opgegraven. Drie van deze randen waren afkomstig van kogelpotten of kommen en hadden een eenvoudige, afgeronde uitstaande rand²³. Drie andere exemplaren hadden een hoge sikkeland zonder dekselgeul. Twee van deze randfragmenten hadden een ondersneden lip²⁴, terwijl het laatste exemplaar weinig geprofileerd was²⁵. Een hoog percentage kommen wijst op een datering vanaf het midden van de 13de eeuw, met een duidelijke piek in de tweede helft van de 15de en de eerste helft van de 16de eeuw²⁶. Het zevende randfragment is vermoedelijk afkomstig van een bloempot met een haaks uitstaande rand met afgeplatte bovenzijde en top²⁷. Een laatste randfragment in grijsbakkend

¹⁸ De Groote 2008: 137 en bijlage 129 fig. 21.

¹⁹ Smeets & De Maeyer 2002: 138, fig. 40.

²⁰ De Groote 2008: 125 type L132B. Smeets & De Maeyer 2002: 135-136, fig. 23-24.

²¹ De Groote 2008: 126 type L136. Smeets & De Maeyer 2002: 137, fig. 19.

²² De Buyser & Raffo 1989: 51, fig. 6, 4.

²³ De Groote 2008: 114 type L2B.

²⁴ De Groote 2008: 116 type L26D.

²⁵ De Groote 2008: 116 type L26E.

²⁶ De Groote 2008: 296, tabel 68.

²⁷ De Groote 2008: 131 type L183A.

aardewerk is afkomstig van een grape en heeft een haaks naar buiten geplooid, langgerekte rand met afgeplatte bovenzijde²⁸. Net zoals het hoge percentage kommen eerder naar de 15de-16de eeuw verwijst, is ook het voorkomen van de grappen beperkt tot hoofdzakelijk de periode tussen 1350 en 1550²⁹.

Het roodbakkend aardewerk is door 6 fragmenten vertegenwoordigd. Eén bodemfragment, met schaarse sporen van loodglazuur aan de buitenkant, heeft een golvende aangeknepen standring. Het glazuur dat zich op de standring bevindt, is sterk afgesletten. Het is slechts giswerk de oorspronkelijke potvorm die bij deze bodem hoorde te bepalen. Het gaat in alle geval niet om een kan of kruik. Vanaf de 14de, en vooral in de 15de eeuw komt dit type standring veelvuldig voor bij nieuwe aardewerktypes³⁰. Twee randfragmenten zijn afkomstig van kamerpotten. Beide fragmenten hebben aan de buitenzijde een aantal spikkels loodglazuur. De binnenzijde is voorzien van een niet volledig dekkende laag loodglazuur. Beide kamerpotten hebben een haaks uitstaande, afgeronde rand met een afgeplatte bovenzijde (type L140)³¹. De haaks uitgeplooid rand is een typisch kenmerk voor de kamerpotten van vormtype 2 bij De Groote. Hoewel reeds aanwezig in 14de eeuwse contexten, is het vooral in de 15de-eerste helft van de 16de eeuw goed vertegenwoordigd³². Een derde randfragment is afkomstig van een steelkom. Het was niet mogelijk een randtype te bepalen aangezien enkel het deel met de aanzet van de holle steel bewaard bleef. De steel zelf was niet geglaazuurd, de binnenzijde van de steelkom wel. Op de buitenzijde zijn roetsporen aanwezig, wat overeenkomt met de functie die deze kommen hadden in de voedselbereiding. Steelkommen komen pas in de loop van de 15de eeuw in gebruik³³. Ten slotte werden ook nog een niet-geglazuurd onidentificeerbaar bodemfragment een één zowel binnen als buiten geglaazuurd wandscherf aangetroffen.

Van het steengoed zijn 2 wandfragmenten afkomstig uit Aken, en 1 uit Raeren. Voorts werden twee volledige bodems van Siegburg schenkkannen opgegraven. Beide exemplaren hebben zorgvuldig geknepen standringen. Eén van beide exemplaren heeft de zeer typische oranje bloes die ontstaat door het toevoegen van as tijdens het bakproces. Hoewel deze techniek al vanaf het midden van de 14de eeuw sporadisch wordt toegepast, wordt ze vanaf de eerste helft van de 15de eeuw vrij algemeen gebruikt³⁴. Beide kannen waren van mindere kwaliteit en waren licht beschadigd tijdens het bakproces. De bodem met oranje bloes vertoont een grote scheur waar de standring werd aangezet. Voorts waren er kleinere indeukingen in het oppervlak en werd ook een grote onzuiverheid mee gebakken.

Uit spoor 30 werden slechts 4 grijsbakkende scherven ingezameld, waarvan 3 bodemfragmenten (2 met standvinnen en 1 met een vlakke bodem van een vermoedelijk drinkschaaltje).

4.2.2 Vlak 2

Op het tweede vlak werden in vijf sporen vondsten gedaan. Sporen 43, 59 en 62 bevatten telkens enkele dierlijke botfragmenten en in spoor 62 werd ook een roestige nagel opgegraven.

²⁸ De Groote 2008: 127 type L120E.

²⁹ De Groote 2008: 296, tabel 68.

³⁰ De Groote 2008: 134-135.

³¹ De Groote 2008: 129 type L140.

³² De Groote 2008: 169.

³³ De Groote 2008: 258.

³⁴ Bartels 1999: 54-55.

Enkel in sporen 46, 71 en 59 werden telkens twee aardewerkfragmenten aangetroffen. In spoor 46 gaat het om twee wandfragmenten van steengoed uit Siegburg, terwijl in spoor 59 een wand- en een oorfragment in grijsbakkend aardewerk werden opgegraven. Een datering van deze vondsten was niet mogelijk.

In spoor 71 werden een wandfragment in grijsbakkend aardewerk en een steengoed rand- (met oor)fragment van een mogelijk 14de eeuwse kruik uit Frechen aangetroffen.

4.2.3 Vlak 3

Op het derde vlak werden in zes sporen scherven aangetroffen. Uit het uitbraakspoor 44 werden één wand- en één randfragment in grijsbakkend aardewerk opgegraven. De rand is afkomstig van een teil met een aan de buitenzijde verdikte en afgeronde rand³⁵.

De andere vondsten kwamen steeds uit de paalkuilen die geïnterpreteerd werden als restanten van marktkraampjes. De vondsten uit sporen 94, 109, 158, 176 en 178 helpen dan ook bij het dateren van deze marktfunctie.

In spoor 94 werd één wandfragment aangetroffen van een voorwerp uit Brunssum-Schinveld. De kleur van de scherf was paarsbruin aan de buitenzijde en de scherf had een zeer grove magering. Dit type proto-steengoed wordt doorgaans in de 13de-14de eeuw gedateerd. De aangetroffen scherf is vermoedelijk thuis te brengen in fasen 4 (1225-1275/1300) of 5 (1300-1350/1380)³⁶.

In spoor 109 werd één wandscherf in roodbakkend aardewerk opgegraven. Er was een lichte schijn van glazuur te zien. Ook in spoor 158 werd één wandfragment in roodbakkend aardewerk gevonden. Deze scherf had enkel aan de buitenzijde een loodglazuur dat door middel van een engobe was aangebracht. Deze techniek van glazuren start vanaf de 14de-15de eeuw.

Spoor 176 bevatte één wandfragment van reducerend gebakken aardewerk van Rijnlandse herkomst (Paffrath). De scherf, versierd met twee geschilderde lijnen, vertoont niet de typische bladerdeegstructuur maar heeft een baksel dat nauw aanleunt bij het roodbeschilderd aardewerk van het Pingsdorftype. Dit aardewerk hoort thuis in de technische groep 91B die Koen De Groote onderscheidt en die hij dateert in de 2de helft van de 12de en de vroege 13de eeuw³⁷.

In spoor 178 ten slotte werd één wandfragment in grijsbakkend aardewerk aangetroffen.

4.2.4 Vlak 4

Op het vierde vlak werd enkel in spoor 220 één zeer klein en zeer dun wandfragment in roodbakkend aardewerk aangetroffen. De buitenzijde van de scherf was door roet aangeslagen. Een datering van deze vondst was niet mogelijk.

³⁵ De Groote 2008: 122, type L56A.

³⁶ Bartels 1999: 46.

³⁷ De Groote 2008: 350-351.

Hoofdstuk 5   Besluit

Conform art. 4 § 2 van het *Decreet houdende Bescherming van het Archeologisch Patrimonium* van 30 juni 1993 (B.S. 15.09.1993), gewijzigd bij decreet van 18 mei 1999 (B.S. 08.06.1999), 28 februari 2003 (B.S. 24.03.2003) en 10 maart 2006 (B.S. 7.6.2006) zijn de eigenaar en de gebruiker ertoe gehouden de archeologische monumenten die zich op hun gronden bevinden te bewaren en te beschermen en ze voor beschadiging en vernieling te behoeden. Naar aanleiding van de restauratie en de hierbij geplande uitgraving van een nieuwe kelder onder een deel van de Lakenhal van Herentals, legde het Agentschap R-O Vlaanderen, Onroerend Erfgoed een archeologische begeleiding van de werken op aangezien bewaring in situ niet mogelijk was.

Verdeeld over 4 vlakken werden 221 sporen waargenomen en opgegraven. De sporen in vlak 1 kunnen geïnterpreteerd worden als opvullingen binnen de contouren van het huidige gebouw. Het aangetroffen aardewerk kan grotendeels in de 15de-16de eeuw gedateerd worden, wat overeenkomt met de herbouw in 1534 door de lakenmakers en de wolwevers na de brand van 1512.

De geregistreeerde sporen in vlak 2 zijn allen geïnterpreteerd als ophogingspakket. Deze ophoging gebeurde voor de bouw van de ijzerzandstenen funderingen van het huidige gebouw (en moet dus ook als eerder 16de eeuws gedateerd worden), want de insteek van de funderingen snijdt door de ophogingslagen.

Zowel het 3de als het 4de vlak worden verklaard door de marktfunctie van de zone. In vlak 3 is een uitbraakspoor waarneembaar (sporen 44-197) van een ouder gebouw. Ten noorden van uitbraakspoor 44 was de binnenkant van dit gebouw. De overvloed aan paalkuilen van marktkraampjes bevond zich buiten het verdwenen gebouw. Dat de marktfunctie ook al dateerde van voor het verdwenen gebouw, is te zien in vlak 4 waar zich nog een aantal gelijkaardige paalkuilen bevonden onder uitbraakspoor 44. Scherven afkomstig uit enkele van deze paalkuilen konden al gedateerd worden vanaf de 2de helft van de 12de eeuw tot in de 14de (mogelijk nog 15de) eeuw, wat niet in tegenspraak is met een vermoedelijke bouw van het oorspronkelijke gebouw op het einde van de 14de-begin 15de eeuw.

Aan de bouwgeschiedenis van het huidige gebouw kan worden toegevoegd dat muren 3-4 en 6 niet origineel waren. Vermoedelijk heeft er wel een muur gestaan op de aanzet van de keldergewelven. Er werden immers de resten van een grote haard (met twee haardwangen in natuursteen en een gebogen achterwand) waargenomen. Door latere aanpassingen van het vloerniveau bleef slechts één haardwang bewaard.

Vloerniveau's in verband met de haard en de muren werden niet meer waargenomen, maar kunnen deels verloren zijn gegaan doordat het eerste deel van de afgravingen niet gebeurde onder begeleiding van een archeoloog. In alle geval horen de haardwang en de huidige muren in eenzelfde fase thuis.

Bibliografie

BARTELS M. 1999: *Steden in Scherven 1. Vondsten uit beerputten in Deventer, Dordrecht, Nijmegen en Tiel (1250-1900)*, Zwolle.

CAULIER V., DE MAEYER W., LETTANY L., TROUBLEYN L. & WOUTERS W. 2002: De Mechelse Grote Markt. Niet zomaar een plein!, in: DE MAEYER W. & SMEETS M. (RED.) 2002: *Opgetekend verleden 1. Jaarboek van de Mechelse vereniging voor stadsarcheologie*, Mechelen, p. 125-130.

DE GROOTE K. 2008: Middeleeuws aardewerk in Vlaanderen. Techniek, typologie, chronologie en evolutie van het gebruiksgoed in de regio Oudenaarde in de volle en late middeleeuwen (10de-16de eeuw). Deel I, in: *Relicta Monografieën 1*, Brussel.

HEIRMAN M. 2003: *Vlaamse belforten. Werelderfgoed*, Leuven.

Lettany L. 1996: Afval? in de gracht? Archeologisch onderzoek in de Drie Hespensstraat, in: VEECKMAN J. (RED.) 1996: *Berichten en Rapporten over het Antwerps Bodemonderzoek en Monumentenzorg 1*, Antwerpen, p. 81-107.

SMEETS M. & DE MAEYER W. 2002: Aardewerk uit het Mechelse. Een inventaris, in: DE MAEYER W. & SMEETS M. (RED.) 2002: *Opgetekend verleden 1. Jaarboek van de Mechelse vereniging voor stadsarcheologie*, Mechelen, p. 131-152.

TROUBLEYN L., KINNAER F., ERVYNCK A. & E.A. 2007: *Het Steen en de burgers. Onderzoek van de laatmiddeleeuwse gevangenis van Mechelen*, Mechelen.

TYS D. 1998: De rijkdom van grijs. Het middeleeuws reducerend gebakken aardewerk uit enkele Antwerpse sites, in: VEECKMAN J. (RED.) 1998: *Berichten en Rapporten over het Antwerps Bodemonderzoek en Monumentenzorg 2*, Antwerpen, p. 161-199.

VERHAEGHE F. 1988: Middeleeuwse en latere ceramiek te Brugge. Een inleiding, in: DE WITTE H. (RED.) 1988: *Brugge onder-zocht. Tien jaar stadsarcheologisch onderzoek. Archeo-Brugge 1*, p. 71-114.

VERHOEVEN A. A. A. 1998: *Middeleeuws gebruiks-aardewerk in Nederland*, Amsterdam.

Bijlagen

Bijlage 1: Sporeninventaris

Sp. Nr.	Vlak	Laag	Kleur	Vorm	Profiel	Bijmenging	Aard
1	1		Ro-roest Br	muur uit BS en FeZs speklagen	opstaand		buitenmuur
2	1		Ro-roest Br	muur uit BS en FeZs speklagen	opstaand		buitenmuur
3	1		Ro	muur uit BS	opstaand		binnenmuur
4	1		Ro	muur uit Bs	opstaand	KM	binnenmuur
5	1		Ro-Br	langwerpig rechthoekig		BS, KM	uitbraakspoor muur 3 en 4
6	1		Ro	muur	opstaand	KM	binnenmuur
7	1		Ro	muur	opstaand		muur
8	1		Ro-Br	ovaal		BS	grondspoor
9	1		Br	vierkant		BS, HK	grondlaag
10	1		Wi-LGr	langwerpig strook			uitbraakspoor binnenmuur ?
11	1		Br	onregelmatige rechthoek		BS, HK	grondlaag
12	1		Ge-Br	onregelmatig		Z	grondlaag
13	1		Roest Br	onregelmatig		FeZs	grondlaag
14	1		LBr-Br	onregelmatig		BS, KM	grondlaag
15	1		Roest Br	onregelmatig		FeZs	grondlaag, = SP 13
16	1		Gr	vierkant			grondlaag
17	1		Roest Br	vierkant		FeZs	grondlaag, = SP 13
18	1		Wi-Ge	vierkant	onregelmatige kom	Z	grondspoor
19	1		Wi-Ge	rond	onregelmatige kom	Z	grondspoor
20	1		Ro-Gr	sokkel met zuil	opstaand		sokkel met haardwang in KS
21	1		Br-Ro	onregelmatig	onregelmatige	veel BS, KM	puinkuil
22	1		Ro	onregelmatig	vlakke bodem, schuine wanden	BS, veel KM	puinkuil
23	1		Roest Br	onregelmatig		FeZs	grondspoor, = SP 13
24	1		LBr	onregelmatig		KM	grondspoor
25	1		LGr	onregelmatig		KM	grondspoor
26	1		Wi-Gr	langwerpig		veel KM	grondspoor
27	1		Roest Br	onregelmatig		FeZs	grondspoor, = SP13
28	1		Roest Br	onregelmatig		FeZs	grondspoor, = SP 13
29	1		Ge-Br	rechthoek			grondspoor
30	1		Wi-Gr	onregelmatig		KM	puinkuil
31	1		Ro-roest Br	muur uit BS en FeZs speklagen	opstaand		buitenmuur
32	1		Ro	BS	opstaand		haardwang
33	2		Gr-roest Br	onregelmatig		HK	insteek buitenmuur
34	2		Ro	langwerpig		KM	uitbraakspoor

							binnenmuur, restant SP 5
35	2		Ge	onregelmatig		Z	grondspoor
36	2		Gr-roest Br	langwerpig			insteek, = SP 33
37	2		Roest Br-Wi	muur uit FeZs en KM	opstaand		fundering
38	2		Br	onregelmatig		BS, KM, HK	grondlaag, = SP38
39	2		LGr	onregelmatig		BS, Z, HK	grondlaag
40	2		Ge	onregelmatig		Z	grondspoor
41	2		LBr	rond	kom	HK	kuil, negatief
42	2		LGe-LGr	onregelmatig		BS, HK	grondlaag
43	2		Br	rond	laag	HK, Go klei	kuil
44	2		Wi	onregelmatig		KM	grondspoor
45	2		LGr-LBr	vierkant	rechthoekig	HK	paalspoor
46	2		Br	onregelmatig	ondiepe laag	BS, KM, HK	grondlaag
47	2		DBr-Zw	ovaal			laag
48	2		DBr	ovaal		HK	laag
49	2		LGe-LGr	onregelmatig		HK, Z	grondlaag
50	2		Br	onregelmatig		BS, KM, HK	grondlaag, = SP38
51	2		DBr	langwerpig		HK	insteek
52	2		Roest Br-Wi	muur			fundering in FeZs en KM
53	2		Br	rechthoekig	rechthoekig	BS, HK	negatief
54	2		Br	rechthoekig	rechthoekig	BS, HK	paalspoor
55	2	1	Br	rechthoekig	rechthoekig	BS, HK	paalspoor
55	2	2			vierkant		paalspoor
56	2		DBr roest	onregelmatig		BS, HK	grondspoor
57	2		DBr roest	onregelmatig		BS, KM, HK	grondspoor
58	2		Roest Br-Wi	muur			fundering in FeZs en KM
59	2		DBr	onregelmatig		BS, KM, HK	grondlaag
60	2		Br-DRo-Wi	driehoekig		KM, HK	grondspoor
61	2		LGe-LGr	onregelmatig		BS, HK	grondspoor
62	2		Ge-Gr	rond	onregelmatige kom	KM, HK	kuil
63	2		DBr-Zw gevlekt	onregelmatig		veel HK, BS	grondspoor
64	2		Wi	rechthoekig		KM	kalkspoor
65	2		DBr-Zw	onregelmatig		HK, BS	grondspoor
66	2		DBr	langwerpig		HK	inssteek
67	2		Roest Br-Wi	muur			fundering in FeZs en KM
68	2		Ge-Br		laag	HK, Roestvlek	grondlaag
69	2		Ge		laag	veel HK	grondlaag

70	2		Or		schuine laag	weinig HK	grondlaag
71	2		Br		laag	HK	grondlaag
72	2		Ge		brede laag	HK	grondlaag
73	2		Br-Ge gevekt		rechte wanden, onregelmatige bodem	HK	kuil
74	2		Br-Ge gevekt		rechte wanden	HK	kuil
75	2		Br-Ge gevekt		diepe kom	HK	kuil
76	2		Br-Ge gevekt		diepe kom	HK	kuil
77	2		Ge		laag	BS, HK	grondlaag
78	2		Br		kom	BS, HK	kuil
79	2		LBr-Ge gevekt		laag	HK	grondlaag
80	2		Ge		laag	HK	grondlaag
81	2		Br		laag	HK	grondlaag, = SP 71?
82	2		Ge-LGr		brede laag	HK	grondlaag
83	2		Ge		laag	HK	grondlaag
84	3		DBr	vierkant		HK	paalspoor
85	3		LBr-Gr gevekt	vierkant	rechte wand, komvormige bodem	HK	paalspoor
86	3		Br-Ge gevekt	vierkant	vierkant	HK	paalspoor
87	3		Br-Ge gevekt	vierkant	vierkant, ondiep	HK	paalspoor
88	3		Br-Ge gevekt	vierkant	vierkant	HK	paalspoor
89	3		Br	vierkant	V vorm	HK	paalspoor
90	3		Ge-LBr gevekt	vierkant	rechte wand, onregelmatige bodem	HK	paalspoor
91	3		Gr-Br gevekt	vierkant	vierkant	HK	paalspoor
92	3		LGr gevekt	vierkant	vierkant	HK	paalspoor
93	3		Br-Ge gevekt	ovaal	2 kommen	HK	kuilen
94	3		Br	rechthoekig	onregelmatig	HK	paalspoor
95	3		Br-Gr	vierkant	vierkant	HK	paalspoor
96	3		Gr	rond	onregelmatig	HK	paalspoor
97	3		Br-Gr gevekt	rechthoekig	kom	HK	paalspoor
98	3		Br	rechthoekig	kom	HK	paalspoor
99	3		Br	vierkant	kom in onregelmatige vorm	HK	paalspoor
100	3		LBr-Ge	onregelmatig	rechte wand, schuine bodem	veel HK	kuil
101	3		LGr gevekt	onregelmatig	scheve rechte wanden, platte bodem	HK	kuil
102	3		Br-Ge-Gr gevekt	rechthoekig	niet gecoupeerd	HK	paalspoor

103	3		Br-Gr gevekt	vierkant	kom	HK	paalspoor
104	3		Br	vierkant	onregelmatig	HK	paalspoor
105	3		Br-Zw	vierkant	negatief	HK	paalspoor
106	3		Br	vierkant	vierkant	HK	paalspoor
107	3		Br	vierkant	rechthoekig, diep	HK	paalspoor
108	3		Br	vierkant	vierkant	HK	paalspoor
109	3		Br	vierkant	rechthoekig	HK	paalspoor
110	3		Br-Ge gevekt	vierkant	rechthoekig, diep	HK	paalspoor
111	3		LGr	onregelmatig	kom	HK	kuil
112	3		Br	vierkant	vierkant	HK	paalspoor
113	3		LGr-LBr	ovaal	niet gecoupeerd	HK	kuil
114	3		Br-Gr gevekt	onregelmatig	V-vorm		kuil
115	3		Br	vierkant	vierkant	HK	paalspoor
116	3		Br-Gr gevekt	rechthoekig	onregelmatig, ondiep	HK	paalspoor
117	3		LBr-LGr	rechthoekig	onregelmatig		paalspoor
118	3		LGr	onregelmatig	vierkant, diep	HK	kuil
119	3		Roest Br	vierkant	rechthoekig, ondiep	HK	paalspoor
120	3		Br	rechthoekig	onregelmatig	HK	grondspoor
121	3		Br	vierkant	rechthoekig, ondiep		paalspoor
122	3		Br	vierkant	rond		paalspoor
123	3		Br	rechthoekig	rechthoekig, ondiep		paalspoor
124	3		LGr gevekt	rechthoekig		HK	negatief
125	3		DBr	onregelmatig	rechte wanden, onregelmatige bodem	HK	kuil
126	3		Gr-Br	rond	onregelmatig		paalspoor
127	3		Br	vierkant	kom	bot	paalspoor
128	3		Br	vierkant	vierkant	HK	paalspoor
129	3		Gr-Br	vierkant	vierkant	HK	paalspoor
130	3		LBr	vierkant	kom	HK	paalspoor
131	3		LBr	vierkant	kom	HK	paalspoor
132	3		DBr	vierkant	kom	HK	paalspoor
133	3		LBr gevekt	rechthoekig	negatief	HK	paalspoor
134	3		LGr	vierkant	vierkant	HK	paalspoor
135	3		LGr-Br	vierkant	negatief		paalspoor, negatief
136	3		LGr-Br	vierkant			paalspoor
137	3		LBr-Gr	vierkant	niet gecoupeerd		paalspoor
138	3		LBr gevekt	rond	diepe kom	HK	kuil
139	3		LGr-Ge	ovaal	onregelmatig	HK	kuil
140	3		Gr-Ge	rechthoekig	niet gecoupeerd	HK	paalspoor

			gevekt				
141	3		Gr-Ge gevekt	vierkant	ovaal	HK	paalspoor
142	3		Br-Gr gevekt	rechthoekig	rechthoekig	HK	paalspoor
143	3		LGr-Br gevekt	rechthoekig	negatief	HK	paalspoor
144	3		Br-Ge	onregelmatig	onregelmatig	HK	kuil
145	3		Roest Br	rechthoekig	ovaal	HK	grondspoor
146	3		Ge-Gr	rechthoekig	negatief	HK	paalspoor
147	3		Br	rechthoekig	negatief	HK	paalspoor
148	3		Br-Ge gevekt	rechthoekig	rechthoekig, ondiep	HK	paalspoor
149	3		Br-Ge gevekt	rechthoekig	negatief	HK	paalspoor
150	3		LGe gevekt	vierkant	negatief	HK	paalspoor
151	3		Br	rechthoekig	negatief	HK	paalspoor
152	3		Br-Gr	onregelmatig	onregelmatig	HK	paalspoor
153	3		Br-Gr	rond		HK	paalspoor
154	3		Br gevekt	vierkant	rechthoekig, ondiep	HK	paalspoor
155	3		Br-Ge gevekt	rechthoekig	rechthoekig, ondiep	HK	paalspoor
156	3		Br-Ge gevekt	rond	negatief	HK	paalspoor
157	3		Br	vierkant	kom		paalspoor
158	3		Br-Ge gevekt	rechthoekig	kom	HK	paalspoor
159	3		Br-Ge gevekt	rechthoekig	kom	HK	paalspoor
160	3		Br	rechthoekig	kom	HK	paalspoor
161	3		Br-Ge gevekt	rechthoekig	kom	HK	paalspoor
162	3		Br	rechthoekig		HK	paalspoor
163	3		Br-Ge gevekt	rechthoekig		HK	paalspoor
164	3		Br	rechthoekig	onregelmatig	HK	paalspoor
165	3		LGr	rechthoekig	kom	HK	paalspoor
166	3		Br gevekt	vierkant	negatief		paalspoor
167	3		Roest Br gevekt	vierkant	V-vorm		paalspoor
168	3		Roest Br gevekt	vierkant	kom		paalspoor
169	3	1	Roest Br gevekt	vierkant	geknikte wanden, platte bodem		paalspoor
169	3	2	DBr	vierkant	rechthoekig, diep	Hk	paalspoor
170	3		Roest Br gevekt	vierkant	kom		paalspoor
171	3		Roest Br gevekt	vierkant	rechthoekig	FeZs	paalspoor
172	3	1	Roest Br	vierkant	kom	HK	paalspoor

			gevekt				
172	3	2	Br-Ge gevekt		onregelmatig	HK	paalspoor
173	3		Roest Br gevekt	vierkant	negatief		paalspoor
174	3		Roest Br gevekt	rond	negatief		paalspoor
175	3		Roest Br gevekt	half rond	diepe kom		paalspoor
176	3		Roest Br gevekt	onregelmatig	rechthoekig		paalspoor
177	3		Roest Br gevekt	rond	kom		paalspoor
178	3		Roest Br gevekt	vierkant	rechthoekig		paalspoor
179	3		Roest Br gevekt	vierkant	geknikte wand, vlakke bodem		paalspoor
180	3		Roest Br gevekt	vierkant	rechthoekig		paalspoor
181	3		Roest Br gevekt	vierkant			paalspoor
182	3		Roest Br gevekt	rond			paalspoor
183	3		Roest Br gevekt	rechthoekig	onregelmatig		paalspoor
184	3		Roest Br gevekt	vierkant	kom		paalspoor
185	3		Roest Br gevekt	rechthoekig	onregelmatig		paalspoor
186	3		Roest Br gevekt	rechthoekig			paalspoor
187	3		Roest Br gevekt	ovaal	rechthoek, ondiep		paalspoor
188	3		Roest Br gevekt	rond	V-vorm		paalspoor
189	3		Roest Br gevekt	vierkant	onregelmatig		paalspoor
190	3		Roest Br gevekt	vierkant	kom		paalspoor
191	3		Roest Br gevekt	rond	kom		paalspoor
192	3		Roest Br gevekt	rechthoekig	rechthoek		paalspoor
193	3		Br-Gr	onregelmatig	kom	HK	kuil
194	3		Gr-Ge gevekt	rechthoekig	onregelmatig	HK	paalspoor
195	3		Gr-Ge gevekt	rechthoekig	rechthoekig, ondiep	HK	paalspoor
196	3		Gr-Ge gevekt	rechthoekig	rechthoekig, ondiep	HK	paalspoor
197	3		Wi	onregelmatig	laag	KM	grondlaag
198	3		Gr-Br	vierkant		HK	paalspoor
199	3		LGe gevekt	vierkant			paalspoor
200	3		Do-Br	rechthoek	laag	FeZs	grondlaag

201	4		Roest Ge gevekt	rond	laag		kuil
202	4	1	Roest Ge gevekt Br	rechthoekig	rechthoekig		paalkuil
201	4	2	Gr gevekt		kom		paalkuil
203	4		Ge-LGe gevekt	rond	kom	HK	kuil
204	4		Roest Br gevekt	rechthoekig	rechthoekig		paalkuil
205	4		Roest Br gevekt	rond			grondspoor
206	4		Roest Br gevekt	rond			grondspoor
207	4		LBr	half rond			grondspoor
208	4	1	Roest Br gevekt	onregelmatig	laag		kuil door SP 209
208	4	2	LGr gevekt		onregelmatig		kuil
209	4		DBr	rond	onregelmatig	HK	kuil
210	4		LGr gevekt	rechthoekig	kom		kuil
211	4		DBr Roest	onregelmatig	onregelmatig, ondiep	HK laag	kuil
212	4		LGe-Wi	langwerpig	negatief	HK	grondspoor
213	4		LGr	rond	rechthoekig	HK	paalkuil?
214	4		LGe-LGr gevekt	onregelmatig	negatief	HK, Fe	grondspoor
215	4		LBr-LGe	vierkant	kom		paalkuil
216	4		LBr-LGe	vierkant	negatief		paalkuil
217	4		Wi	onregelmatig	trapezium	HK	grondspoor
218	4		Wi-Li-Gr gevekt	vierkant	rechthoekig, ondiep	HK	grondspoor
219	4		LBr-LGr gevekt	rechthoekig	rechthoekig		paalkuil
220	4		DBr	rond	rechthoekig	HK	paalkuil, in SP 221
221	4		Wi	onregelmatig	laag	HK	kuil

Afkeringen:

Kleur:

D- donker
L- licht
Br bruin
Ge geel
Gr grijs
Or oranje
Ro rood
Zw zwart

Bijmenging:

BS baksteen
HK houtskool
Fe ijzer
FeZs ijzerzandsteen
KM kalkmortel
KS kalksteen
Z zand

Bijlage 2: Vondsteninventaris

Inv. Nr.	Vlak	Sp. Nr.	Inhoud	Totaal	RF	BF	OF	GB	RB	IM
HER-09-LAK-01	1	6	baksteenmonster	2	0	0	0	0	0	0
HER-09-LAK-02	1	6	mortelmonster							
HER-09-LAK-03	1	21	ceramiek	44	6	8	1	38	2	4
HER-09-LAK-04	1	21	bot	11	0	0	0	0	0	0
HER-09-LAK-05	1	22	ceramiek	48	10	6	1	37	5	6
HER-09-LAK-06	1	22	bot	6	0	0	0	0	0	0
HER-09-LAK-07	1	27	mortelmonster							
HER-09-LAK-08	1	30	ceramiek	4	0	3	0	4	0	0
HER-09-LAK-09	2	43	bot	11	0	0	0	0	0	0
HER-09-LAK-10	2	46	ceramiek	2	0	0	0	0	0	2
HER-09-LAK-11	2	59	ceramiek	2	0	0	1	2	0	0
HER-09-LAK-12	2	59	bot	4	0	0	0	0	0	0
HER-09-LAK-13	2	62	bot	10	0	0	0	0	0	0
HER-09-LAK-14	2	62	metaal	1	0	0	0	0	0	0
HER-09-LAK-15	2	71	ceramiek	2	1	0	1	1	0	1
HER-09-LAK-16	3	44	ceramiek	2	1	0	0	2	0	0
HER-09-LAK-17	3	94	ceramiek	1	0	0	0	0	0	1
HER-09-LAK-18	3	109	ceramiek	1	0	0	0	0	1	0
HER-09-LAK-19	3	158	ceramiek	1	0	0	0	0	1	0
HER-09-LAK-20	3	176	ceramiek	1	0	0	0	0	0	1
HER-09-LAK-21	3	178	ceramiek	1	0	0	0	1	0	0
HER-09-LAK-22	4	220	ceramiek	1	0	0	0	0	1	0

Afkeringen:

RF Randfragment
 BF Bodemfragment
 OF Oorfragment

GB Grijsbakkend aardewerk
 RB Roodbakkend aardewerk
 IM Importaardewerk

Bijlage 3: Fotoinventaris

Fotonummer	Vlak	Spoornummer	Soort opname
Foto HER-09-LAK-001	1		overzicht
Foto HER-09-LAK-002	1		overzicht
Foto HER-09-LAK-003	1		overzicht
Foto HER-09-LAK-004	1		overzicht
Foto HER-09-LAK-005	1		overzicht
Foto HER-09-LAK-006	1		overzicht
Foto HER-09-LAK-007	1		overzicht
Foto HER-09-LAK-008	1		overzicht
Foto HER-09-LAK-009	1		overzicht
Foto HER-09-LAK-010	1		detail
Foto HER-09-LAK-011	1		overzicht
Foto HER-09-LAK-012	1		detail
Foto HER-09-LAK-013	1		detail
Foto HER-09-LAK-014	1		detail
Foto HER-09-LAK-015	1		detail
Foto HER-09-LAK-016	1		detail
Foto HER-09-LAK-017	1		detail
Foto HER-09-LAK-018	1		detail
Foto HER-09-LAK-019	1		overzicht
Foto HER-09-LAK-020	1		overzicht
Foto HER-09-LAK-021	1		overzicht
Foto HER-09-LAK-022	1		overzicht
Foto HER-09-LAK-023	1		overzicht
Foto HER-09-LAK-024	1		overzicht
Foto HER-09-LAK-025	1		overzicht
Foto HER-09-LAK-026	1		overzicht
Foto HER-09-LAK-027	1		vlak
Foto HER-09-LAK-028	1		vlak
Foto HER-09-LAK-029	1		vlak
Foto HER-09-LAK-030	1		vlak
Foto HER-09-LAK-031	1		vlak
Foto HER-09-LAK-032	1		vlak
Foto HER-09-LAK-033	1		vlak
Foto HER-09-LAK-034	1		detail
Foto HER-09-LAK-035	1		overzicht
Foto HER-09-LAK-036	1		detail
Foto HER-09-LAK-037	1		overzicht
Foto HER-09-LAK-038	1		overzicht

Foto HER-09-LAK-039	1		overzicht
Foto HER-09-LAK-040	1		overzicht
Foto HER-09-LAK-041	1		overzicht
Foto HER-09-LAK-042	1		overzicht
Foto HER-09-LAK-043	1		overzicht
Foto HER-09-LAK-044	1		overzicht
Foto HER-09-LAK-045	1		coupe
Foto HER-09-LAK-046	1	18-19	coupe
Foto HER-09-LAK-047	1	21-22	coupe
Foto HER-09-LAK-048	1	21-22	coupe
Foto HER-09-LAK-049	1	21-22	coupe
Foto HER-09-LAK-050	1	21-22	coupe
Foto HER-09-LAK-051	2		overzicht
Foto HER-09-LAK-052	2		overzicht
Foto HER-09-LAK-053	2		overzicht
Foto HER-09-LAK-054	2		overzicht
Foto HER-09-LAK-055	2		vlak
Foto HER-09-LAK-056	2		detail
Foto HER-09-LAK-057	2		vlak
Foto HER-09-LAK-058	2		vlak
Foto HER-09-LAK-059	2		vlak
Foto HER-09-LAK-060	2		vlak
Foto HER-09-LAK-061	2		vlak
Foto HER-09-LAK-062	2		vlak
Foto HER-09-LAK-063	2		vlak
Foto HER-09-LAK-064	2		detail
Foto HER-09-LAK-065	2		detail
Foto HER-09-LAK-066	2		detail
Foto HER-09-LAK-067	2		detail
Foto HER-09-LAK-068	2		detail
Foto HER-09-LAK-069	2		detail
Foto HER-09-LAK-070	2		vlak
Foto HER-09-LAK-071	2		vlak
Foto HER-09-LAK-072	2		vlak
Foto HER-09-LAK-073	2		vlak
Foto HER-09-LAK-074	2		coupe
Foto HER-09-LAK-075	2		coupe
Foto HER-09-LAK-076	2		coupe
Foto HER-09-LAK-077	2		coupe
Foto HER-09-LAK-078	2		coupe
Foto HER-09-LAK-079	2		coupe

Foto HER-09-LAK-080	2		coupe
Foto HER-09-LAK-081	2		overzicht
Foto HER-09-LAK-082	3		overzicht
Foto HER-09-LAK-083	3		overzicht
Foto HER-09-LAK-084	3		overzicht
Foto HER-09-LAK-085	3		overzicht
Foto HER-09-LAK-086	3		overzicht
Foto HER-09-LAK-087	3		overzicht
Foto HER-09-LAK-088	3		overzicht
Foto HER-09-LAK-089	3		overzicht
Foto HER-09-LAK-090	3		vlak
Foto HER-09-LAK-091	3		vlak
Foto HER-09-LAK-092	3		vlak
Foto HER-09-LAK-093	3		vlak
Foto HER-09-LAK-094	3		overzicht
Foto HER-09-LAK-095	3		overzicht
Foto HER-09-LAK-096	3		vlak
Foto HER-09-LAK-097	3		overzicht
Foto HER-09-LAK-098	3		overzicht
Foto HER-09-LAK-099	3		overzicht
Foto HER-09-LAK-100	3		overzicht
Foto HER-09-LAK-101	3		overzicht
Foto HER-09-LAK-102	3		overzicht
Foto HER-09-LAK-103	3		vlak
Foto HER-09-LAK-104	3		vlak
Foto HER-09-LAK-105	3		vlak
Foto HER-09-LAK-106	3		vlak
Foto HER-09-LAK-107	3		vlak
Foto HER-09-LAK-108	3		detail
Foto HER-09-LAK-109	3		vlak
Foto HER-09-LAK-110	3		vlak
Foto HER-09-LAK-111	3		vlak
Foto HER-09-LAK-112	3		detail
Foto HER-09-LAK-113	3		detail
Foto HER-09-LAK-114	3		vlak
Foto HER-09-LAK-115	3		vlak
Foto HER-09-LAK-116	3		detail
Foto HER-09-LAK-117	3		detail
Foto HER-09-LAK-118	3		vlak
Foto HER-09-LAK-119	3		vlak
Foto HER-09-LAK-120	3		vlak

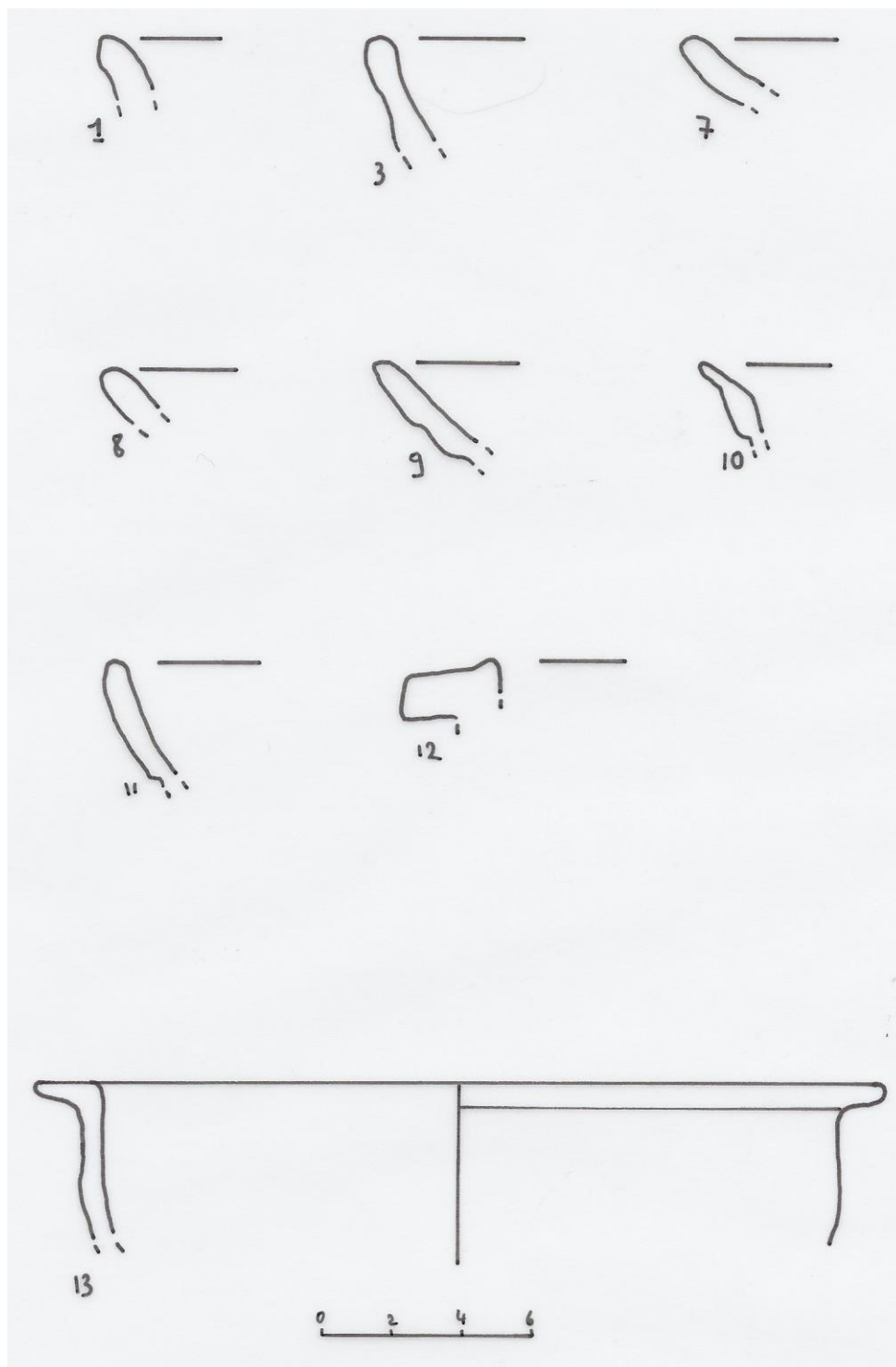

Foto HER-09-LAK-121	3		vlak
Foto HER-09-LAK-122	3		vlak
Foto HER-09-LAK-123	3		detail
Foto HER-09-LAK-124	3		detail
Foto HER-09-LAK-125	3		detail
Foto HER-09-LAK-126	3	167-168	coupe
Foto HER-09-LAK-127	3	94	coupe
Foto HER-09-LAK-128	3	87	coupe
Foto HER-09-LAK-129	3	85-199	coupe
Foto HER-09-LAK-130	3	123	coupe
Foto HER-09-LAK-131	3	124	coupe
Foto HER-09-LAK-132	3	128-129	coupe
Foto HER-09-LAK-133	3	119-120	coupe
Foto HER-09-LAK-134	3	119-120	coupe
Foto HER-09-LAK-135	3	121-122	coupe
Foto HER-09-LAK-136	3	115-116	coupe
Foto HER-09-LAK-137	3	169	coupe
Foto HER-09-LAK-138	3	170-171	coupe
Foto HER-09-LAK-139	3	172	coupe
Foto HER-09-LAK-140	3	57-175	coupe
Foto HER-09-LAK-141	3	57-175	coupe
Foto HER-09-LAK-142	3	184-185-187	coupe
Foto HER-09-LAK-143	3	189-188	coupe
Foto HER-09-LAK-144	3	182	coupe
Foto HER-09-LAK-145	3	183	coupe
Foto HER-09-LAK-146	3		coupe
Foto HER-09-LAK-147	3	194	coupe
Foto HER-09-LAK-148	3	195	coupe
Foto HER-09-LAK-149	3	196	coupe
Foto HER-09-LAK-150	3	192	coupe
Foto HER-09-LAK-151	3	193	coupe
Foto HER-09-LAK-152	3	179-178	coupe
Foto HER-09-LAK-153	3		overzicht
Foto HER-09-LAK-154	3	177	coupe
Foto HER-09-LAK-155	3	180-183	coupe
Foto HER-09-LAK-156	3	138-139	coupe
Foto HER-09-LAK-157	3	114	coupe
Foto HER-09-LAK-158	3	134	coupe
Foto HER-09-LAK-159	3	136	coupe
Foto HER-09-LAK-160	3	142-141	coupe
Foto HER-09-LAK-161	3	148	coupe

Foto HER-09-LAK-162	3	145	coupe
Foto HER-09-LAK-163	3	97-100	coupe
Foto HER-09-LAK-164	3	107	coupe
Foto HER-09-LAK-165	3	99	coupe
Foto HER-09-LAK-166	3	110-111	coupe
Foto HER-09-LAK-167	3	112	coupe
Foto HER-09-LAK-168	3	118	coupe
Foto HER-09-LAK-169	3	132-130	coupe
Foto HER-09-LAK-170	3	104-103	coupe
Foto HER-09-LAK-171	3	101-109	coupe
Foto HER-09-LAK-172	3	96	coupe
Foto HER-09-LAK-173	3	93	coupe
Foto HER-09-LAK-174	3	90-89-88	coupe
Foto HER-09-LAK-175	3	86	coupe
Foto HER-09-LAK-176	3	157-158-160-161	coupe
Foto HER-09-LAK-177	3	154-155	coupe
Foto HER-09-LAK-178	3	164-165	coupe
Foto HER-09-LAK-179	3	159	coupe
Foto HER-09-LAK-180	3	125	coupe
Foto HER-09-LAK-181			Algemeen overzicht
Foto HER-09-LAK-182			Algemeen overzicht
Foto HER-09-LAK-183			Algemeen overzicht
Foto HER-09-LAK-184			Algemeen overzicht
Foto HER-09-LAK-185			Algemeen overzicht
Foto HER-09-LAK-186			Algemeen overzicht
Foto HER-09-LAK-187			Algemeen overzicht
Foto HER-09-LAK-188			Algemeen overzicht
Foto HER-09-LAK-189			Algemeen overzicht
Foto HER-09-LAK-190	4		vlak
Foto HER-09-LAK-191	4	176	coupe
Foto HER-09-LAK-192	4		vlak
Foto HER-09-LAK-193	4		vlak
Foto HER-09-LAK-194	4		vlak
Foto HER-09-LAK-195	4		vlak
Foto HER-09-LAK-196	4		detail
Foto HER-09-LAK-197	4		detail
Foto HER-09-LAK-198	4		detail
Foto HER-09-LAK-199	4		detail
Foto HER-09-LAK-200	4		detail
Foto HER-09-LAK-201	4		detail
Foto HER-09-LAK-202	4		detail

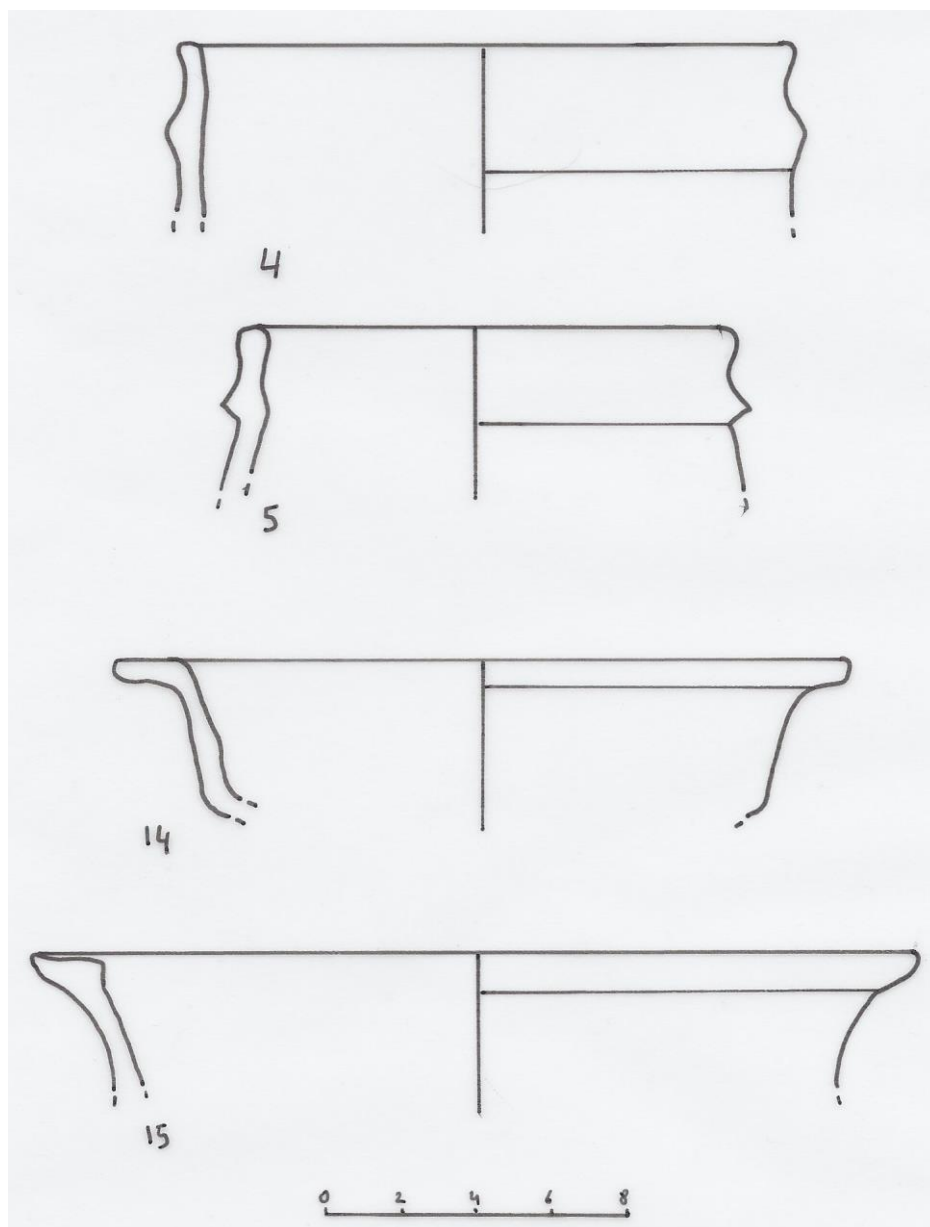
Foto HER-09-LAK-203	4		detail
Foto HER-09-LAK-204	4		detail
Foto HER-09-LAK-205	4		vlak
Foto HER-09-LAK-206	4		detail
Foto HER-09-LAK-207	4		detail
Foto HER-09-LAK-208	4		detail
Foto HER-09-LAK-209	4		detail
Foto HER-09-LAK-210	4		detail
Foto HER-09-LAK-211	4		detail
Foto HER-09-LAK-212	4		detail
Foto HER-09-LAK-213	4	213	coupe
Foto HER-09-LAK-214	4	202	coupe
Foto HER-09-LAK-215	4	201	coupe
Foto HER-09-LAK-216	4	201	coupe
Foto HER-09-LAK-217	4	204	coupe
Foto HER-09-LAK-218	4	208-209	coupe
Foto HER-09-LAK-219	4	203	coupe
Foto HER-09-LAK-220	4	211	coupe
Foto HER-09-LAK-221	4	213	coupe
Foto HER-09-LAK-222	4	218-219-220	coupe
Foto HER-09-LAK-223	4	218-219-220	coupe
Foto HER-09-LAK-224	4	215	coupe
Foto HER-09-LAK-225	4	215	coupe
Foto HER-09-LAK-226	4	217	coupe
Foto HER-09-LAK-227	4		overzicht
Foto HER-09-LAK-228	4		overzicht
Foto HER-09-LAK-229	4		overzicht
Foto HER-09-LAK-230	4		overzicht
Foto HER-09-LAK-231	4		overzicht
Foto HER-09-LAK-232	4		overzicht
Foto HER-09-LAK-233	4		overzicht
Foto HER-09-LAK-234	4		overzicht
Foto HER-09-LAK-235	4		overzicht
Foto HER-09-LAK-236	4		overzicht
Foto HER-09-LAK-237	4		overzicht
Foto HER-09-LAK-238	4		vlak
Foto HER-09-LAK-239	4	125	coupe
Foto HER-09-LAK-240	4	125	coupe
Foto HER-09-LAK-241	4		overzicht
Foto HER-09-LAK-242	4		overzicht
Foto HER-09-LAK-243	4		vlak

Bijlage 4: Ceramiektekeningen

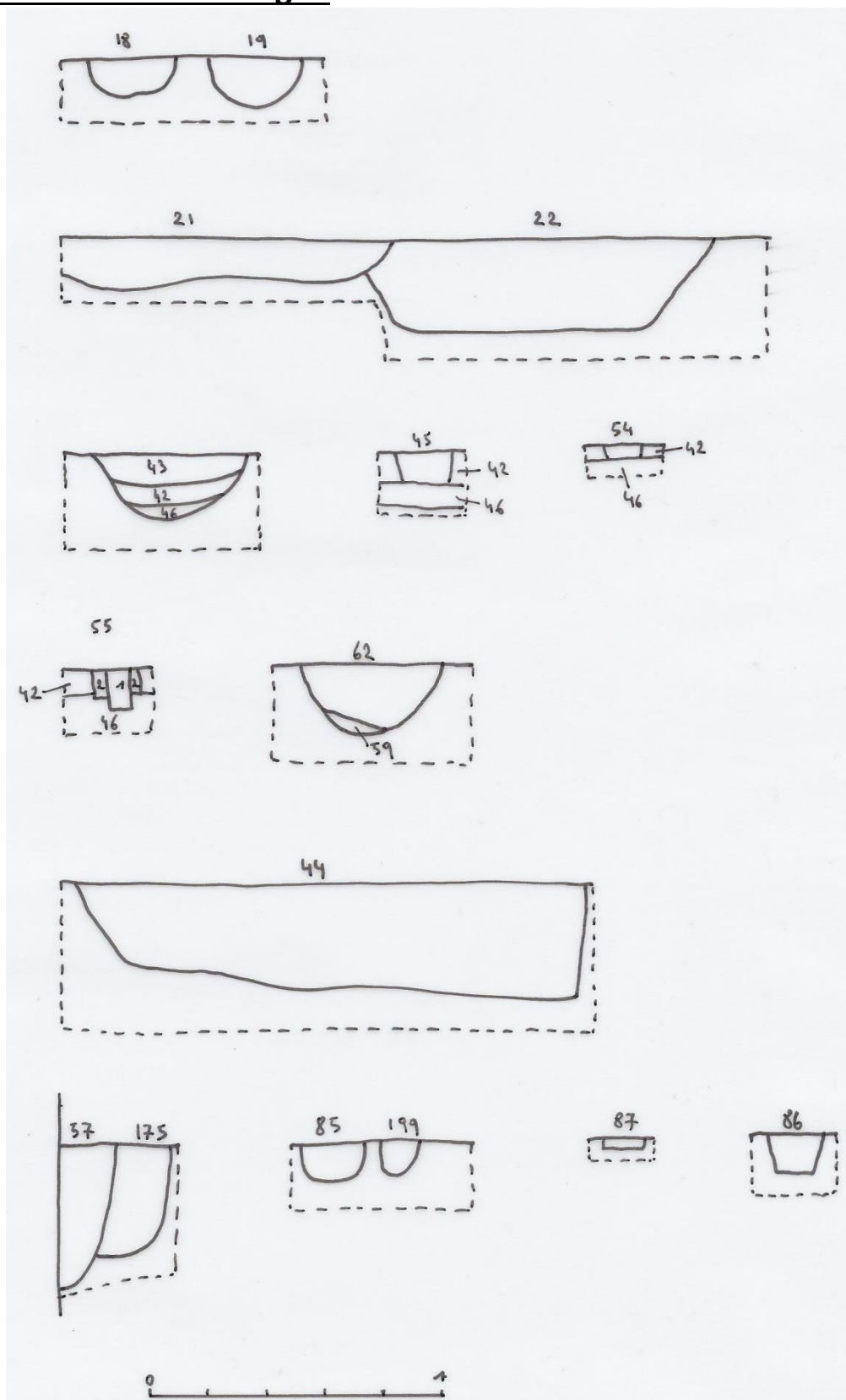

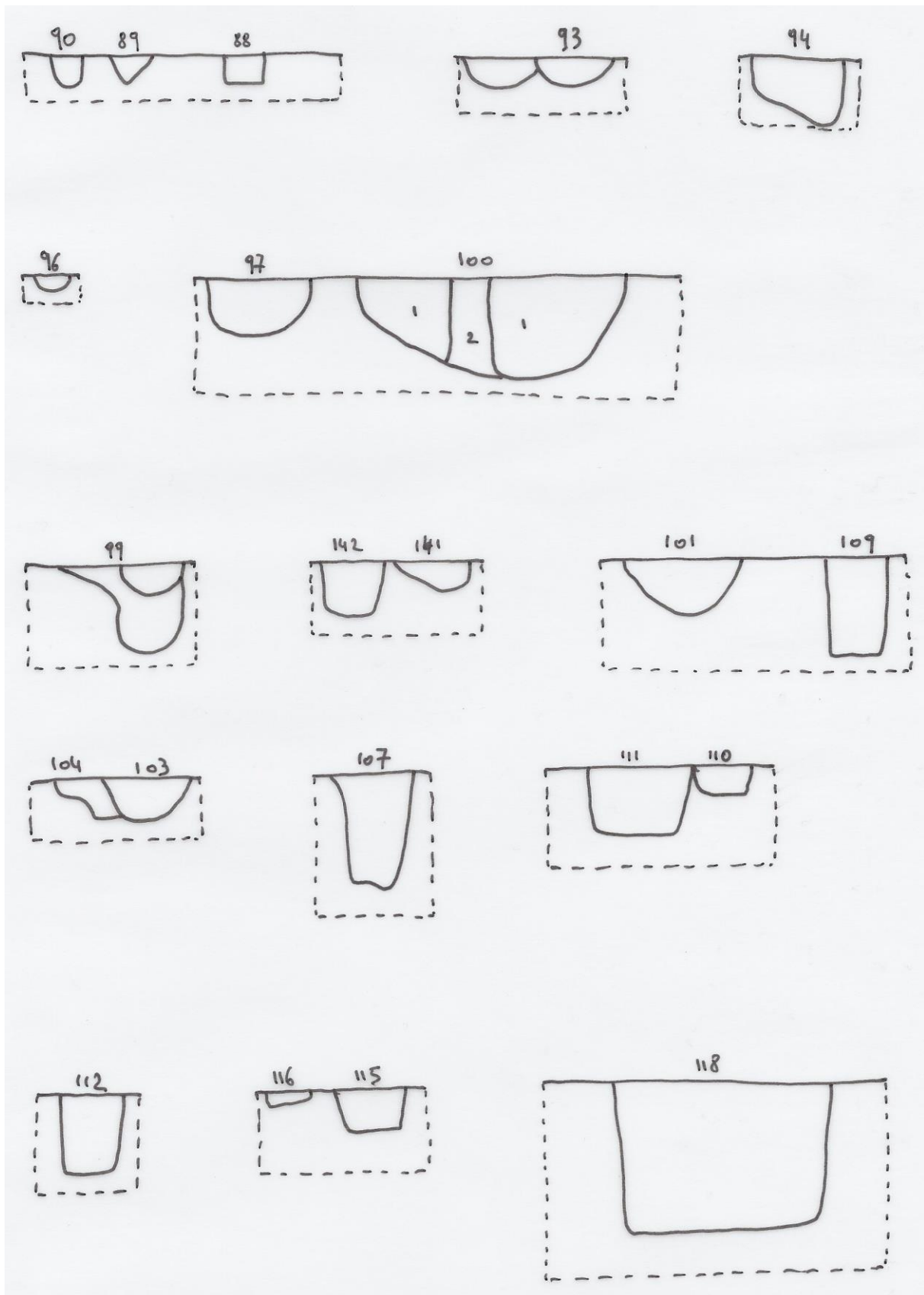

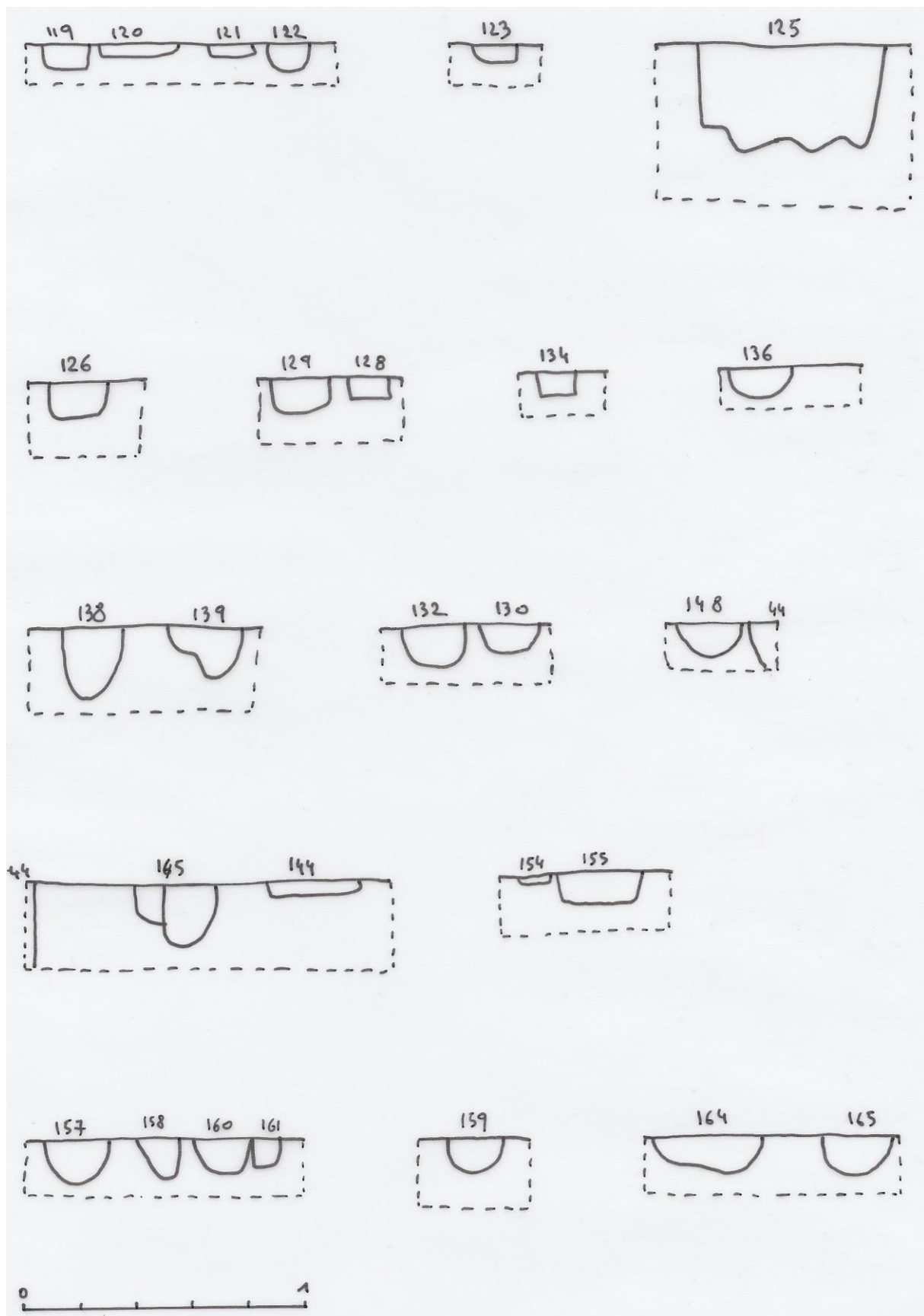

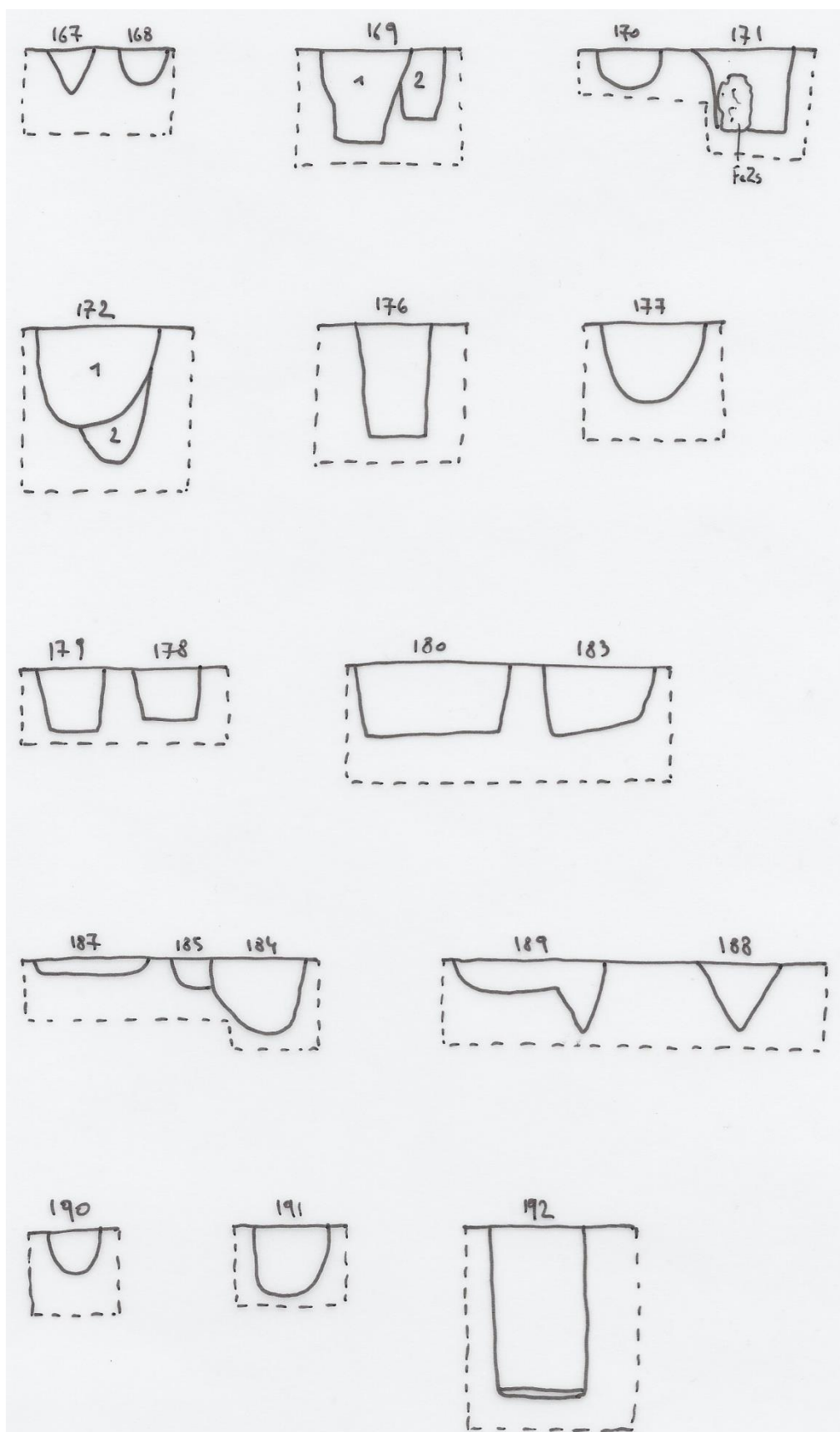
Bijlage 5: Profieltekeningen

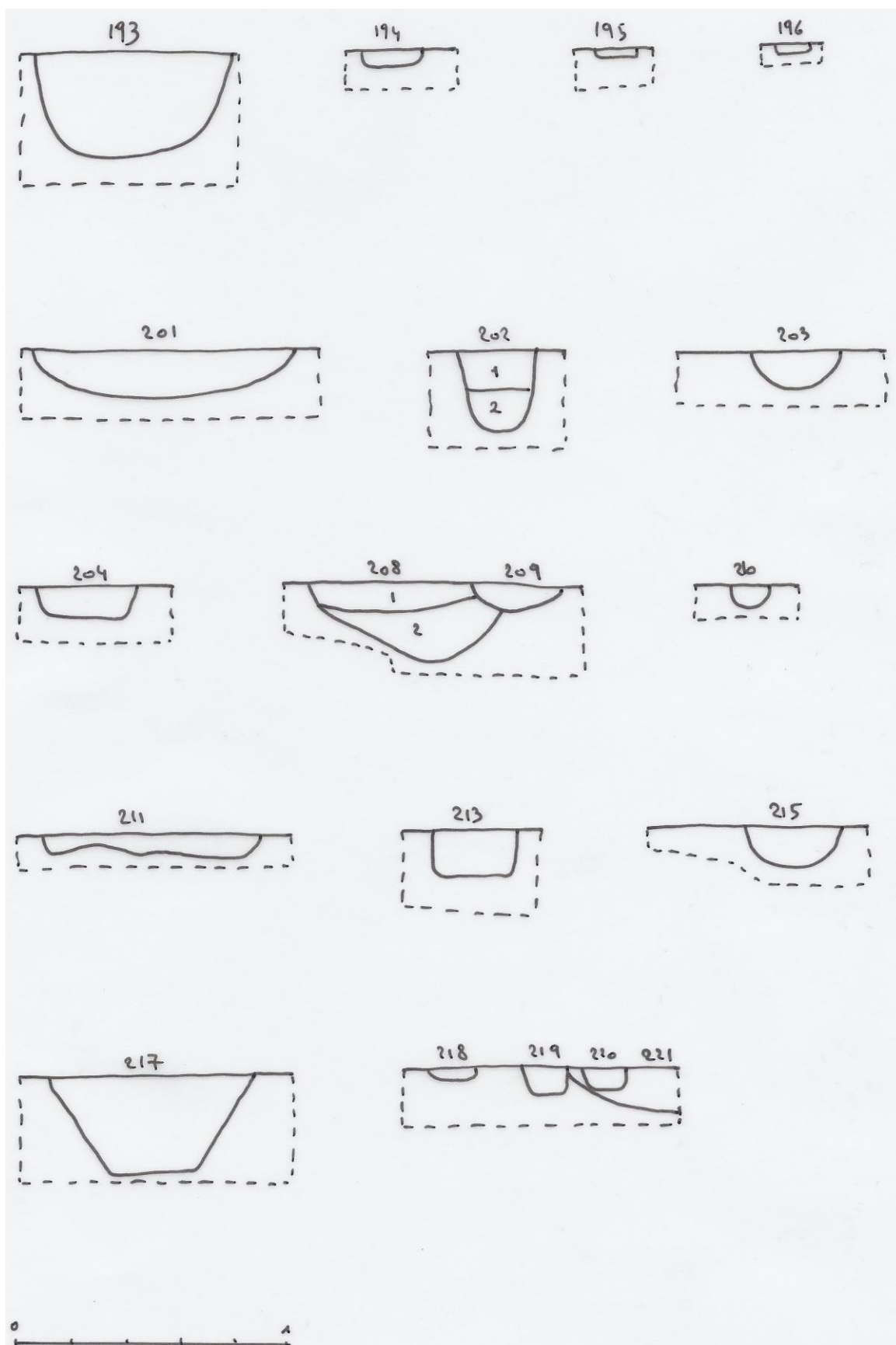

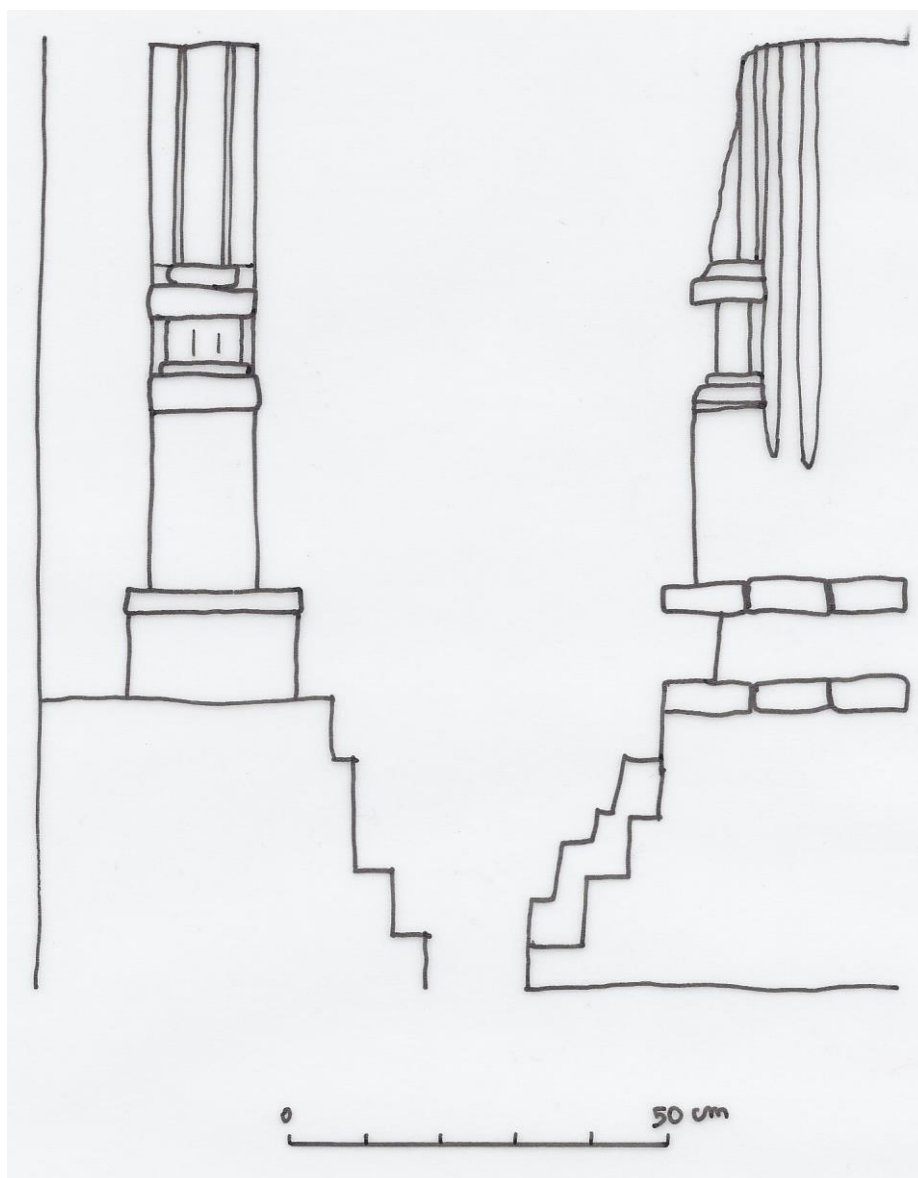

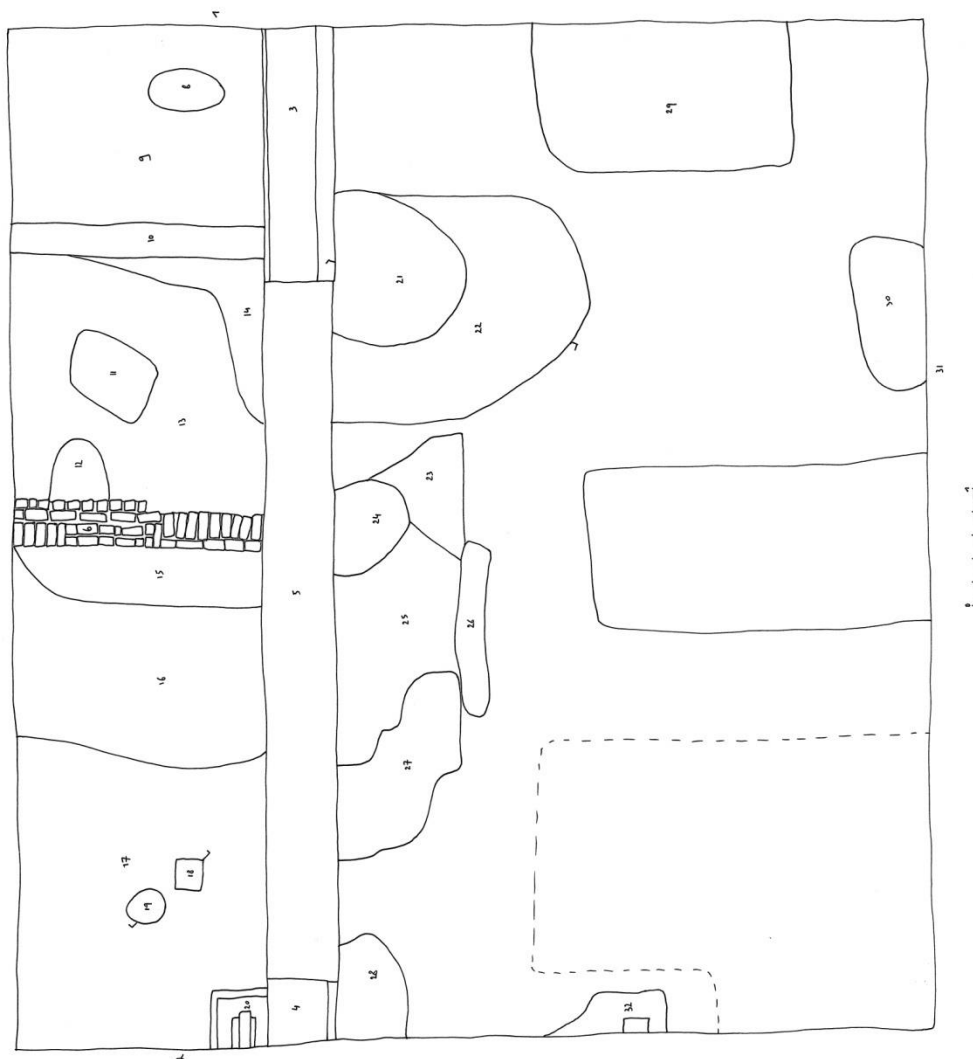

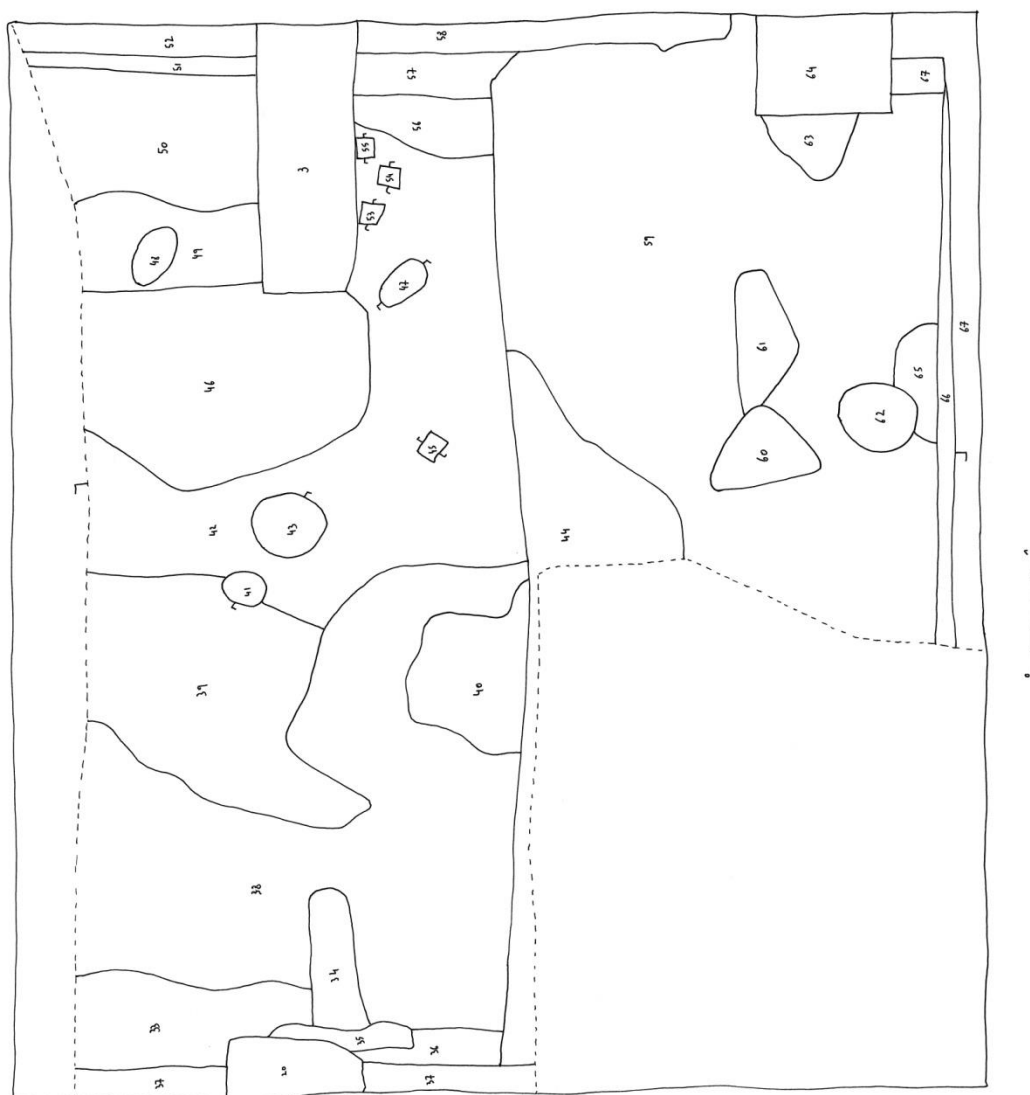

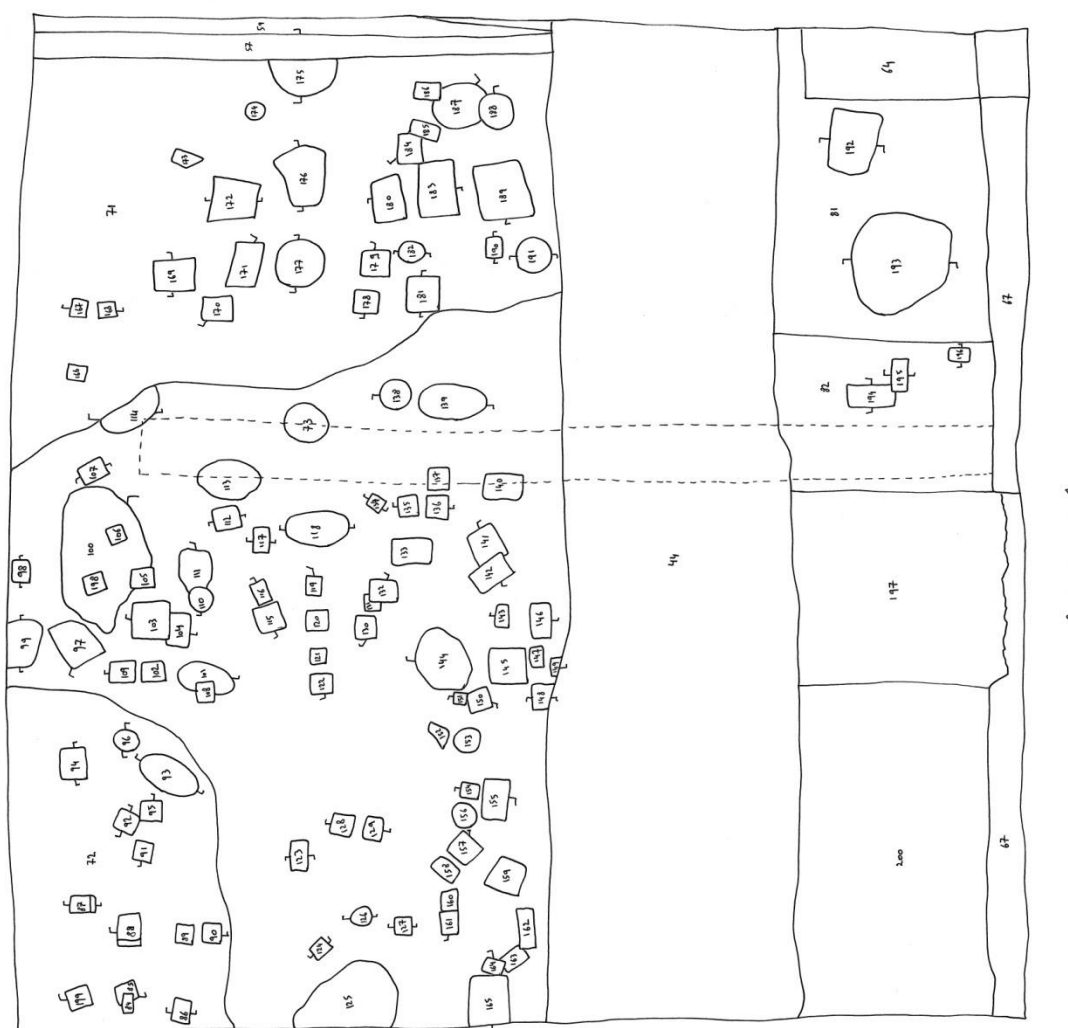
Bijlage 6: Opgravingsplannen

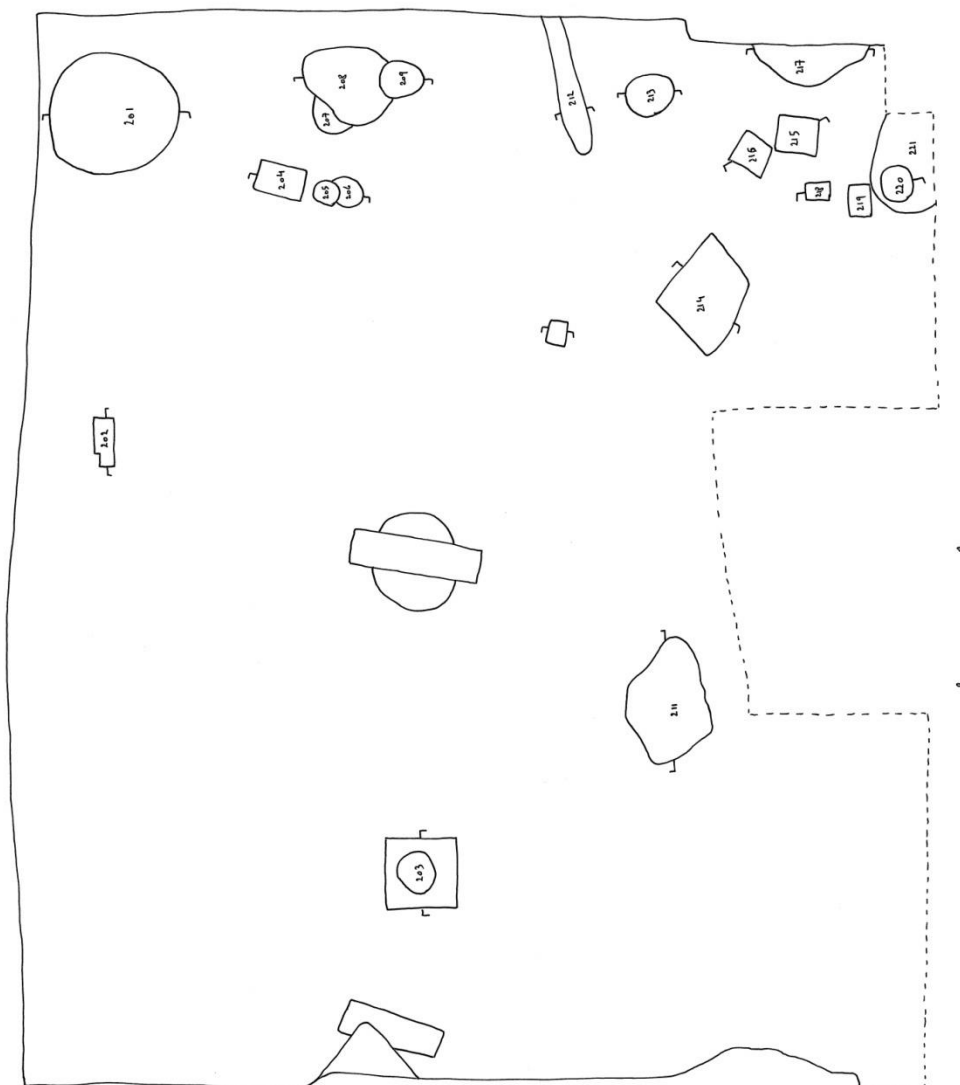
Vlak 1

Vlak 2

Vlak 3

Vlak 4